

Nummer 5 – oktober 2021

Digitale SOBAT

VOMI

COLOFON

Redactiecommissie

Voorzitter/hoofdredacteur	Th.H.A. Rump	e-mail: theorump@gmail.com
Secretaris/redacteur	E. Falck De Bongerd 94 5345 JW Oss Mobiel: 06-54974053	e-mail: efoss@xs4all.nl

Auteur/redacteur	L. Noordzij	e-mail: L1noordzij@hotmail.com
Fotobewerking/redacteur	A.M. Mol	e-mail: a.mmol@ziggo.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen in te korten en/of veranderingen aan te brengen of -zonder opgaaf van reden- niet te plaatsen.

De redactie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor de inhoud van de geplaatste artikelen.

De geplaatste artikelen behoeven niet noodzakelijk de zienswijze van de redactie weer te geven.

Overname van artikelen is toegestaan mits met bronvermelding.

Foto Voorpagina:

Standbeeld Michiel Adriaenszoon de Ruyter in Vlissingen

Voor meer informatie zie pagina 3

Ereleden en Leden van Verdienste VOMI Nederland

Ereleden

R. Grit; J.N. Blom; F.J.F. Smoorenburg en L. Noordzij.

Leden van Verdienste

Tj.J. Gaastra; P.N. Welten; P.W. Kuyvenhoven; A.W. Scholten; J. Krikke; G.M. Nattekaas-Determan; P.J. Nattekaas; K.J. Orsel; W.A.J.K. Roza; Th.H.A. Rump; A.M. Mol; A. Luijendijk; H. Moorlag; H. Pols; P.P.G. Gommers; J. Malipaard; N. Baan en G. Boers.

**Kopij voor de digitale SOBAT nummer 6 december 2021
inleveren bij de secretaris van de redactiecommissie
uiterlijk 10 november 2021**

Website VOMI-NL: www.vomi-nederland.nl

Michiel Adriaenszoon de Ruyter

Het standbeeld van Michiel Adriaenszoon de Ruyter staat op de Boulevard de Ruyter in zijn geboorteplaats Vlissingen. Het gietijzeren standbeeld uit 1841 is van de hand van de Vlaamse beeldhouwer Louis Royer. Het standbeeld van De Ruyter in Vlissingen is geplaatst op initiatief van enkele leden van het Vlissingse departement van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, die hiertoe in 1830 een 'Commissie tot de oprigting' hebben geformeerd. Het zou zeker nog tien jaar duren voordat het standbeeld werd onthuld.

Beeldhouwer Louis Royer vervaardigde een model van het standbeeld uit klei waarvan een gietijzeren afgietsel werd gemaakt. Uit kostenbesparing was ervoor gekozen De Ruyter niet in duur brons te gieten, maar gietijzer dat naderhand geverfd kon worden om het beeld toch een enigszins bronsachtige uitstraling te geven.

Op 9 augustus 1841 arriveerde het standbeeld van De Ruyter, geheel in stijl, op een vaartuig van de marine in Vlissingen. De Ruyter werd met kanonschoten vanaf de boulevard in zijn geboorteplaats begroet. Het standbeeld werd geplaatst op het De Ruyterplein. De officiële onthulling van het standbeeld volgde op 25 augustus 1841 door koning Willem II.

Verplaatsing van het beeld

Op voorstel van het departement Vlissingen en na instemming van de Vlissingse gemeenteraad is het standbeeld in juni 1894 op een wagen geladen en getrokken door zes paarden naar zijn nieuwe plek op de boulevard gereden. Het standbeeld is op 23 augustus 1894 op de nieuwe locatie onthuld door koningin Wilhelmina en koningin-regentes Emma.

Bronzen kanonnen

De twee bronzen kanonslopen op houten rolpaarden die aan weerszijden van het standbeeld staan opgesteld zijn in 1902 opgedoken in de Straat van Faro (nu Straat van Messina). Ze zijn afkomstig van de vloot van De Ruyter die hier in 1676 tijdens de slag bij Agosta samen met de Spanjaarden hevige strijd tegen de Fransen leverde waarbij De Ruyter dodelijk gewond raakte.

Wist u dat

De Indonesische overheid de coronamaatregelen in meerdere delen van het land heeft versoepeld en dat het weer mogelijk is om de zeven Nederlandse Erevelden in Indonesië te bezoeken. Deze waren door de ingestelde lockdown in het land sinds eind juni gesloten. Op 14 augustus jl. openden de Erevelden weer hun poorten.

Er zijn nog wel enkele maatregelen van kracht. Zo mogen groepen uit niet meer dan vijf personen bestaan, is het dragen van een mondkapje verplicht en wordt de temperatuur van bezoekers gemeten. Ook wordt gevraagd om afstand te bewaren tot de medewerkers van de Erevelden.

De Oorlogsgravenstichting in juli de 1.000^e bezoeker van de tentoonstelling in het nieuwe herdenkings- en educatiecentrum op Nationaal Ereveld Loenen heeft verwelkomd. Het ging om het echtpaar Van Kooten. “Wij bezoeken altijd plekken als deze. We zijn op vakantie en zijn speciaal hier naartoe gekomen”. Als aandenken kregen zij een exemplaar cadeau van het boek

Elk mens telt: Een rondgang over Ereveld Loenen.

Door de COVID-19-maatregelen het helaas nog niet mogelijk was de Nationale Taptoe 2021 in Ahoy te houden. Maar de Stichting Nationale Taptoe had een alternatief gevonden: Een bijzondere openluchteditie van de Nationale Taptoe bij het Nationaal Militair Museum in Soesterberg.

The Pipes & Drums met The Highland Dancers uit Tilburg

Veteranen naar de film “DE SLAG OM DE SCHELDE”

In het kader van de viering **75+1 Jaar Bevrijding** werden wij, Joop Hurkmans, Frans de Bree en Piet Jiskoot (drie Nieuw-Guinea veteranen) uitgenodigd door Dick Verheijen (namens het comité 75+1 jaar Bevrijding) om in Dordrecht in bioscoop The Movies de film “De Slag om De Schelde” te komen bekijken.

Wij werden 's avonds op 6 juli jl. welkom geheten door de directeur van The Movies, de heer Geert ter Steeg. Na afloop van de voorstelling zouden wij door hem geïnterviewd worden om onze visie over de film te geven en te vertellen over onze uitzending naar Nieuw-Guinea. Frans en Dick was ik al vaker tegengekomen bij veteranendagen of reünies.

Na de kennismaking onder het genot van een lekker kopje koffie gingen we de zaal in. Uiteraard alles op anderhalve meter afstand.

De film was erg indrukwekkend. Weer heel wat anders dan de film “De Oost” die ik een week ervoor gezien had. Ik had wel eens iets gelezen over de Slag om De Schelde maar nooit goed meegekregen hoe heftig dit geweest is voor de geallieerden en de bevolking in Zeeland.

Na afloop werden wij (veteranen) op het podium gevraagd zodat het publiek ook vragen aan ons kon stellen. Wij probeerden de toehoorders duidelijk te maken dat vrijheid niet iets vanzelfsprekends is. Er moet constant aan gewerkt worden en om je vrijheid te behouden moet er veel contact gemaakt worden en soms, in het ergste geval, ook gevochten worden. Ook werd er naar onze belevenissen en gevoelens gevraagd.

Wij vertelden over de Papoea's waarvan je ook niet altijd wist aan welke kant ze stonden en de zogenaamde “ploppers” Indonesische soldaten die gedropt werden in Nieuw-Guinea. Wat dit met ons deed en wat wij eraan probeerden te doen om te zorgen dat de Papoea's zelfbeschikkingsrecht zouden verkrijgen en behouden.

Een rode draad liep door het gesprek. Ieder van ons had en heeft nog steeds het gevoel dat we de Papoea's (wat een prachtig volk is) in de steek hebben gelaten.

Het geheel was voor ons soms ook wel emotioneel toen de herinneringen aan die tijd in Nieuw-Guinea weer boven kwamen. Wij veteranen praten niet zo snel over onze gevoelens in en over die tijd.

Na afloop kregen wij dan ook van het aanwezige publiek een warm applaus. Bij het verlaten van de zaal stonden er twee jonge mannen, zij bedankten ons nogmaals voor de duidelijk uiteenzetting en bedankten ons ook voor onze inzet voor de Papoea's.

Tenslotte werden wij nog verrast door de organisatie met een mooie cadeaubon. Fijn dat wij dit mochten doen.

Joop Hurkmans, Nieuw-Guinea veteraan (1961/1962)

De wereld van Jan van der Steege

Tijdens de 2^e Wereldoorlog, in Nederlands-Indië en de periode erna

Deel 15 en slot

Jan begon ongeveer in juli 1952 bij de Shell. Hij ging met zijn verloofde Mina met de trein naar Vlaardingen om daar een pension te zoeken. Hij ging in pension in de Richard Holststraat bij Mevr. Waaienburg, een weduwe.

Er waren nog meerdere pensiongasten waaronder een man uit Zwolle, die ook bij de Shell werkte. Deze had een schoonzoon die onderwijzer was.

Bij de Shell had Jan een woning aangevraagd en kreeg de Goudsbloemstraat 22b in Vlaardingen toegewezen. Toen konden Jan en Mina dus trouwen.

In 1960 verhuizen Jan en Mien met hun 3 dochters naar Molukkenstraat 53 in de Indische buurt in Vlaardingen. Op 16 december 2002 waren Jan en Mien 50 jaar getrouwd. Op de foto staan zij met hun dochters Alice (geb. 11-9-1953), Wilma (geb. 25-5-1956) en Janet (geb. 20-11-1960).

Jan en Mien op 16-12-1952

Jan en Mien 50 jaar getrouwd

Jan komt uit een sterk geslacht. Op 3-12-2004 werd Jan's oudste broer Harm 90 jaar.

Hendrik Jan van der Steege (geb. 6-12-1925) met zijn drie broers Harm (geb. 3-12-1914), Evert (geb. 1-6-1929) en Harm Jan (geb. 12-4-1922)

Jan woonde anno 2018 nog steeds in de Molukkenstraat 53. Mien is op 28 december 2011 overleden. Mien verheugde zich er op om met Jan een 60-jarig huwelijksfeest te vieren. De burgemeester had beloofd langs te komen! Dit hebben ze helaas niet gehaald.

Mien 85 op 24-4-2011 met kinderen, (achter-)kleinkinderen en partners

Feest Jan 90 jaar op 6-12-2015

Jan werd op 6-12-2015, 90 jaar. Dit werd groots gevierd in het Deltahotel met alle familieleden, vrienden en bekenden. Op de foto Jan met zijn dochters Wilma, Alice en Janet.

Nakomelingen van Jan en Mien

Het gezin van dochter Alice ter Haar-van der Steege op 25-12-2014 met kleinkinderen en achterkleinkinderen van overgrootvader Jan.

Het gezin van dochter Wilma Bloch-van der Steege op 28-6-2015

Het gezin van dochter Janet Rijpstra-van der Steege op 26-3-2011

Reünies

Jan bezocht trouw de jaarlijkse reünies van 3-5 RI en de jaarlijkse herdenkingen bij het Indiëmonument in Roermond.

Hieronder de kranslegging van Jan bij het Indiëmonument op 6 augustus 2006.

We staan ook nog even stil bij de omgekomen 1^e verloofde van Mien: Gerrit van de Kruisweg die als oorlogsvrijwilliger (OVW-er) sneuvelde in de strijd om rust en orde te brengen in Nederlands-Indië.

Hier Jan op een reünie van 3-5 RI in Ermelo in de Generaal Spoorkezerne op 23 mei 2012.

Jan geniet van het weerzien met oude maten of met de vrouw van een reeds overleden maat.
Er blijven er wel steeds minder over!

Jan werd door zijn dochters ook jaarlijks begeleid naar de reünies voor veteranen in Vlaardingen. Hier in 2017 schudt Jan de hand van de burgemeester. Op de rechter foto heeft Jan een grote pleister op zijn hoofd omdat daar weefsel is weggesneden. Dit is anno 2018 geheel genezen.

Slot

Jan zei altijd dat hij een mooi leven heeft gehad! Hij hoopte 6-12-2018, 93 jaar te worden.

“Daar woonde mijn huis en daar sliep mijn bed”

(deel 25 en slot)

Het verhaal over mijn diensttijd in Indië
(1947 t/m 1950)

door Jan van der Vegt

Urenlang vermaakten we ons met het rondhangen bij de railing, want veel was er niet te doen (foto).

Door de dienst Welfare werd er voorlichting gegeven over de demobilisatie en over wat we daarna zouden kunnen gaan doen in een Nederland dat nog steeds aan het herstellen was van de Tweede Wereldoorlog en dringend verlegen zat om allerlei vaklieden, voornamelijk in de bouw.

Ook werden er allerlei wedstrijden georganiseerd o.a. in dammen en schaken, waarbij ik in de damcompetitie een redelijke positie bereikte.

De douches aan boord leverden slechts zout water en dat was niet erg plezierig. Soms mocht ik gebruik maken van de douche van ds. Schut die een eigen hut had op het officiersdek en daar was zoet water.

Ook deed ik wel eens wat typewerk voor hem. Het was daar mooi rustig.

Wanneer we ergens voor de wal kwamen, had ik op dat officiersdek een prachtig uitzicht want het lag veel hoger dan dat van de manschappen. Vooral bij de vaart door het Suezkanaal, die gedeeltelijk overdag plaatsvond, genoot ik daarvan.

We passeerden daar ook een paar Nederlandse baggermolens (foto) die er aan het werk waren.

Op de foto hieronder passeren we een controlepost in het kanaal.

In Port Said kocht ik een wandkleed (met kamelen en een piramide) van een koopman in een bootje.

Eerst moest je geld in een mandje aan een touw naar beneden sturen en vervolgens maar afwachten of je kleedje wel naar boven kwam. Bij mij lukte dat gelukkig wel.

Ik betaalde het van het geld dat we voor dit doel hadden gekregen en dat was één Engelse Pond, dat in die dagen ongeveer tien gulden waard was.

Vlak voor de Nieuwe Waterweg kwam er een loods aan boord en daarna voeren we naar binnen. Dat was op 1 mei 1950 en in de late namiddag arriveerden we bij de kade in Rotterdam.

We moesten echter nog wachten tot de morgen van 2 mei voor we van boord mochten. Op de kade werden we verwelkomd met toespraken, maar daar hadden we weinig oren naar, want we wilden maar één ding en dat was: over de loopplank van boord gaan en naar de onzen. Iedereen ontving 100 gulden als bonus plus 70 gulden kleedgeld. Daarna werden we met bussen naar huis gebracht, waar we met open armen werden ontvangen. Dit was het eind van deze periode in mijn leven, die pas officieel werd afgesloten door de demobilisatie in juni 1950. Al met al ben ik, met de maand herhalingsoefening in 1951 erbij geteld, 3 jaar in dienst geweest.

21. Besluit

Na het lezen van alle 376 brieven constateer ik, dat ik in die 3 jaar nogal wat veranderd ben. Dat kwam vooral tot uiting in mijn geloofsbeleving.

Vanuit een traditionele kerkelijke opvoeding was de overgang naar het toch wel ruwe soldatenleven behoorlijk schokkend. Ik moest mijn eigen weg daarin vinden.

Zo veranderde de toon in mijn brieven, waarin ik me (om een voorbeeld te noemen) er eerst bezorgd over maakte dat ik niet 2 maal op een zondag naar de kerk zou kunnen gaan.

Ook had ik een brandende vraag of ik er wel goed aan deed om bijvoorbeeld een cabaretvoorstelling bij te wonen. Later maakte ik daar zelfs verlichting voor en hielp ik achter de coulissen.

In een heel ellendige tijd (begin maart 1949) heb ik in Jogja een film gezien: "The bells of St. Mary" waarin o.a. Ingrid Bergman een hoofdrol speelde. Ik werd door het zien van die film zó opgetild uit de moeilijkheden, dat ik het er vanaf dat moment niet meer mee eens was dat films slecht waren, zoals dat in sommige behoudende kerkelijke kringen in mijn jeugd werd

verkondigd. Deze film hielp me over de drempel, maar de films die ik later zag, hebben nooit meer die indruk op me kunnen maken.

En zo heeft de Indiëtijd me een bredere kijk op de dingen gegeven. Ik heb daar de praktische waarde van het geloof leren kennen en er veel steun aan gehad in moeilijke ogenblikken.

En dat kon ik delen, niet alleen met bijvoorbeeld Jo Odijk maar ook heel vaak met dienstmaten, waarmee ik samen een dagsluiting hield omdat we daar behoefte aan hadden.

Daarbij denk ik terug aan de gebeurtenissen bij Muntilan en ook aan de keer dat ik op een mijn reed. Dan besef je hoe afhankelijk je bent en je voelt jezelf klein maar ook erg dankbaar dat je het overleefd hebt.

Het gezang dat vanaf de eerste keer dat ik het meezong aan boord steeds een diepe indruk op me maakte als we het weer zongen is gezang 393:

"De dag, door Uwe gunst ontvangen"

en dan in het bijzonder de regels:

*"Zodat de dank, U toegezongen,
op aard nooit onderbroken wordt,
maar steeds opnieuw door mensenmonden,
gezongen en gesproken wordt"*

Dat kreeg een diepe betekenis, juist omdat we toen zo ver van huis waren en de onzen 14000 km van ons vandaan op de andere kant van de wereldbol wisten.

22. Achteraf

Na het gereedkomen van dit verhaal kreeg ik inzage in de notities van een van de collega's van 5-5 RI.

Na het 'staakt het vuren' kwam er een groep TNI militairen kennismaken (dat was omstreeks 15 augustus, zoals ook beschreven in hoofdstuk 13).

Er was een piepjong luitenantje bij van zo'n jaar of 18.

Toen onze sobat hem toeriep: "Hebben jullie het nu voor elkaar, luit ?", was de reactie dat deze luitenant naar hem toe kwam lopen, in de houding ging staan, de groet bracht en als antwoord gaf: "Nee, meneer, ze hadden minister Hatta's raad moeten opvolgen, samenwerken met de Nederlanders en pas over 10 jaar de onafhankelijkheidsverklaring tekenen".

Hierop stond onze sobat perplex van het politieke lesje, dat deze luitenant gaf.

Dit voorval tekent mijns inziens het grote misverstand dat er toen heerste en dat nog steeds voortduurt ten aanzien van ons verblijf in Indonesië, voornamelijk bij diegenen die geen benul hebben van de politieke achtergronden van die tijd.

5-5 RI

23. Ons Infanterie Bataljon 5-5 RI

De samenstelling van een bataljon zoals 5-5 RI was in 1947 als volgt:

	officieren	manschappen
Bataljonsstaf	5	45
Stafcompagnie		
Compagniesstaf	2	2
Verbindingspeloton	1	38
Chauffeurspeloton	1	38
Koks, facteur, hospikken enz		13
Ondersteuningscompagnie		
Compagniesstaf	3	5
Mortierpeloton	1	41
Carrierpeloton	1	63
Pionierpeloton	1	22
PAG- (incl. Vicker-) peloton	1	54
Tirailleurcompagnie A		
Compagniesstaf	2	17
3 pelotons à 35 man	totaal: 3	105
Tirailleurcompagnie B		
Compagniesstaf	2	17
3 pelotons à 35 man	totaal: 3	105
Tirailleurcompagnie C		
Compagniesstaf	2	17
3 pelotons à 35 man	totaal: 3	105
Tirailleurcompagnie D		
Compagniesstaf	2	17
3 pelotons à 35 man	totaal: 3	105

totaal	36	809

R.J. de Rijk

Schandvlek van de Staat der Nederlanden (deel 50)

Twee witte duiven en de Ambonese symboliek

Nadat iedereen koffie had gekregen, vroeg Oom Sapulette onze aandacht: "Captain, ik zal u nu op de hoogte brengen van onze Ambonese symboliek vanuit de vroegere Ambonese geschiedenis" zei hij. "De betekenis van wat wij gisteren met de dolfijnen, de zeemeeuwen en de twee witte duiven hebben gezien, heb ik besproken met Siahaya, Matulesy en Wattimena. Wij mogen geen fout maken bij het vaststellen van onze historische cultuur!" De meeste aanwezigen hadden zich verzameld bij het HDC-dek en Oom ging verder:

"Omstreeks het jaar 1650 is er een Ambonees geweest die in dienst was bij de Verenigde Oostindische Compagnie (VOC). Het KNIL bestond toen nog lang niet, want dat werd pas opgericht omstreeks het jaar 1830.

De bedoelde Ambonees was genaamd Jonker van Manipa en omstreeks het jaar 1650 bood het compagnieleger van de VOC hem een eervolle positie aan en werd hij bevorderd tot kapitein. Hij had in vele oorlogen van 'de Compagnie' gedurende 25 jaar meegestreden en ontving daarvoor toen zijn beloning als kapitein. Hij kwam te wonen op een groot landgoed bij Batavia en woonde daar samen met zijn vrouw. Toen hij heel oud was geworden, kwam hij daar te overlijden. Zijn vrouw had daar zo veel verdriet van dat zij diezelfde dag stierf. Beiden zijn zij in twee witte duiven veranderd."

De verteltrant van Oom was perfect want iedereen, zelfs de kinderen, hingen als het ware aan zijn lippen. Alleen de motoren van de KOALAS waren hoorbaar.

Oom vervolgde: "Vanuit Batavia zijn deze twee witte duiven naar Ambon teruggevlogen.

Overal waar de Ambonezen in dienst van 'de Compagnie' de strijd aanbinden met de vijand en in die strijd begeleid worden door twee witte duiven, zoals wij dat gisteren allemaal hebben gezien, dan zullen wij... 'overwinnen'. Zo sprak Oom met een felheid in zijn ogen en hij ging door met zijn verhaal ... "dat heeft de geschiedenis ons vanuit het verleden ontelbare malen al bewezen en captain zoals wij die twee witte duiven hebben gezien boven de dolfijnen en boven de KOALAS was dat een gunstig voorteken voor ons allen hier aan boord. Wij geloven dat wij door kapitein Jonker en zijn vrouw beschermd en vergezeld worden!"

Zijn overtuiging dwong bij iedereen respect af en hij vervolgde weer: "Wij Ambonezen zien het nu als volgt... Die dolfijnen symboliseren dat er hier iemand aan boord is die van héél ver over zee is gekomen en u bent de enige, captain! Die zeemeeuwen symboliseren dat u beveiligd wordt door KNIL-militairen en die twee witte duiven symboliseren de bescherming

door kapitein Jonker en zijn vrouw en dat u eerlijke bedoelingen heeft in onze strijd om vrijheid. De combinatie van dolfinen, zeemeeuwen en de begroeting van die twee witte duiven is voor ons een gunstig voorteken en u zult zien, dat wij allemaal veilig en behouden in Amboina zullen aankomen. Zo zien wij Ambonezen dat!" Hij glimlachte naar mij en zei: "onze geschiedenis is rijk aan symboliek captain en onze kapitein Jonker is voor ons net zo een grote held als Michiel de Ruyter voor de Hollanders. Maar, wij kennen ook het verhaal van Jacob Simonszoon de Rijk in de Nederlandse geschiedenis. Wij kennen de Nederlandse geschiedenis heel erg goed."

De spanning was bij iedereen geweken en Alex, Matulesy, Wattimena, Oom en de anderen, keken mij vol verwachting aan voor een weerwoord aan Oom.

Wat moest ik zeggen? Ik was met stomheid geslagen over zoveel symboliek, waar ik zelf nota bene persoonlijk bij betrokken werd in het verhaal van 'dolfinen die van ver over zee kwamen'. Ik knikte en zei om Oom niet af te vallen: "Oom, ik sta werkelijk versteld van uw kennis en ik heb nooit geweten dat de Ambonese symboliek zo complex in elkaar zat. Ik heb veel begrip en waardering voor uw uitleg. Ik dank u hartelijk voor deze uiteenzetting van wat wij gisteren toch allemaal met eigen ogen hebben kunnen zien." Ik gaf hem een stevige hand om hem daarvoor te bedanken. Statig liep Oom naar ruim 4 om zich weer om te kleden. Kort daarna hoorden we Thomas weer als een bezetene op zijn blik slaan onder het uitroepen van zijn favoriete kreet "Makááán... !" waarop iedereen in de rij ging staan om in de kombuis het zondagsmaal te laten opscheppen en dat was niet mis: rijst, sambal goreng ikan, sajoers en wat al niet meer... Iedereen was opgetogen over deze uitgebreide maaltijd en het leek ook een onbestaanbare mogelijkheid hier aan boord van de KOALAS, midden op de Floreszee waar Oom Sapulette weer voorging in gebed en de wacht afgelost werd na het 'Amen'. Ik ging naar de brug en keek nog even achterom naar Dientje en de lepelende mensen.

Ongeveer 10° over bakboord vooruit zag ik duidelijk het kleine eilandje Pemana en een rifbaken. Het was een paal met een ruit er schuin boven voor de markering van het atol Gosong-Boni. Op ongeveer 20° over stuurboord ligt het grotere eilandje Pulau Besar, waar ik vaag zes bergen kon onderscheiden met de circa 3000 meter hoge bergtop Mangkoere in het midden.

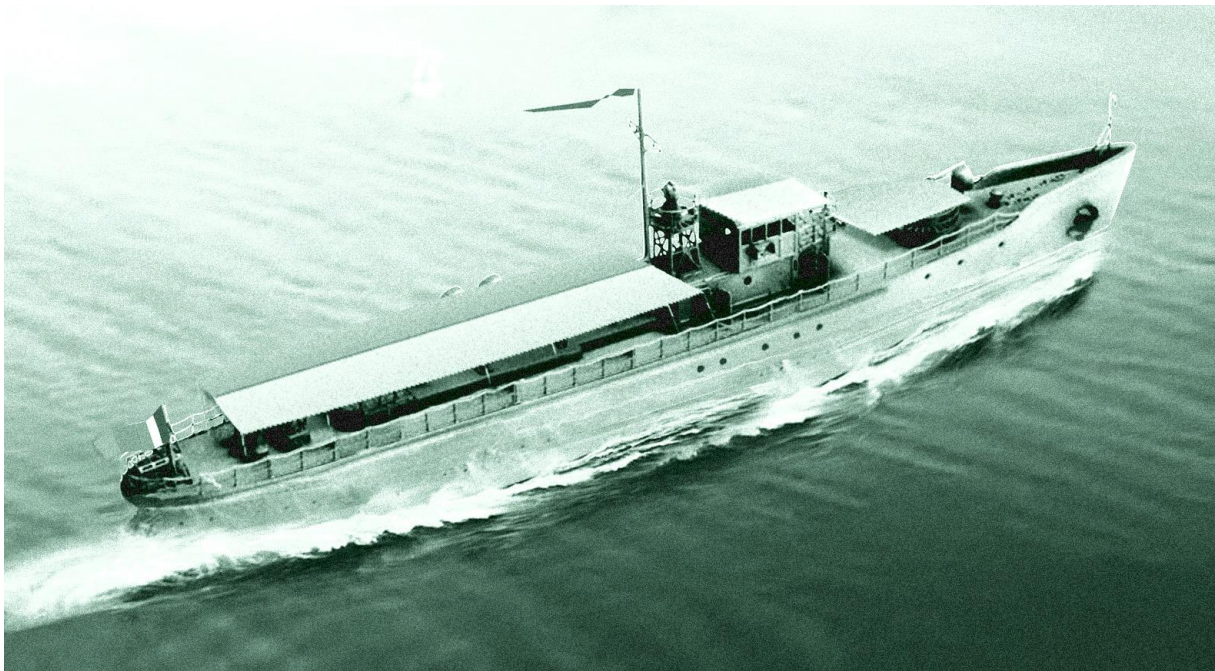
Mijn koers was op dit moment nog steeds 90° pal oost, die ik om 14.00 uur zou moeten wijzigen in 50° noordoost ten oost. "Dat doe ik dan wel na het eten", mompelde ik.

Ter hoogte van de baai van Maumere kwam er meer afluende wind, waardoor de KOALAS weer enigszins begon te deinen. Mijn blauwe wimpel wapperde in straffe noordwestelijke richting. Het was wat bewolkt met een temperatuur van 26°C waardoor zelfs 'Kauwert' en zijn vrouw op de voorplecht zaten te eten. Na verloop van twintig minuten kwam Tahamata voldaan de brug op. Glimlachend met een strootje in zijn mondhoek nam hij het stuurwiel van mij over. "Eet smakelijk captain!" Ik had trek gekregen van al die lekkere kookluchtjes, maar had nog niets geproefd. Het bleek dat er goed ingekocht was op Flores.

"Ik begin mij steeds meer te verbazen over al die bijzondere kwaliteiten die je hebt, Anton! Je bent jouw gewicht in goud waard, Oom!" Met een kloep op zijn schouder bedankte ik hem. "Soedah captain!" zei hij met een grijns. Iedereen had mijn woorden gehoord en dat was ook mijn bedoeling.

Oom heeft er voor gezorgd en het was een welverdiende opsteker voor hem. Hij was altijd maar in de weer om samen met de dames Matulesy en Wattimena onze makanaan in goede banen te leiden.

Dat valt toch echt niet mee op een kaal schip zonder of nagenoeg geen facilitaire voorzieningen. Niemand had wat dat betreft te klagen.

Deze Photoshop-bewerking van de KOALA'S is slechts een illustratie. De KOALA'S lijkt er op, maar is hem niet. Het type 103 van de IJN (Imp.Jap.Navy) lijkt er nog het meest op.

Het was alweer 13.25 uur toen ik mij over de zeekaarten boog met naast mij in het schrift de aantekeningen van 'Paatje'. Op de kaart zag ik het punt waar ik om 14.00 uur de koers moest wijzigen. Ik had al een lijntje getrokken tussen de eilanden pulau Pemana en pulau Pemana Besar. Halverwege die lijn zette ik daar een punt, waar ik de koers moest wijzigen. Ik trok een lijn vanaf dat punt in noordoostelijke richting ten westen langs Tanjung Boenga, waarbij ik uitkwam op een koers van ongeveer 8 uur op 55° noordoost ten oost. Dat punt lag op ongeveer 7 km ten noorden van Tanjung Kopondai. Daarna om ongeveer 22.00 uur moest er een koers gevolgd worden van 6 uur op 105° Oost ten Zuid. "Juist!" en trommelde met mijn vingers op de kaart. Ik staarde even naar de zeekaart en naar het einddoel Amboina gelegen in een baai. "Die kant op. Dààr moeten we zijn. In oostelijke richting varen!" mompelde ik. Ik draaide me om, om de deur open te zetten. De kleine commandohut was blauw van de sigarettenrook. De walm was goed zichtbaar onder de metalen hanglamp boven de kaartentafel. Ik controleerde de uitgezette koers nog eens en zette vervolgens een koers uit vanaf het punt op de gemarkeerde lijn. "...Dan 20 uur koersen op pal 90° oost en letten op de lichtboei van Sika aan stuurboord aan de noordkust van het eiland Alor, dat we in ruim water moeten passeren in verband met de daar aangegeven rifbanken. Het zal je maar gebeuren", mompelde ik.

Die boei van Sika zouden wij op 24 juli 1950 om omstreeks 18.30 uur passeren. Ik liet het hier voorlopig even bij. Het was 13.45 uur en ging naar de brug. Ik kon nu duidelijk de afstand van een 9 km schatten tussen Pemana en Pemana Besar en we waren bijna bij het koerswijzigingspunt aangekomen. Dit kon ik zien door een denkbeeldige lijn te trekken tussen

de twee eilandjes, waarbij zowel aan bakboord als aan stuurboord de afstand vanaf de KOALAS gelijk was. Ik zei tegen Tahamata die aan het roer stond, dat wij goed op koers lagen en dat hij over 20 minuten de koers moest wijzigen in 8 uur op 55° noordoost ten oost. Ik wachtte totdat ik zeker wist dat ik mij op het juiste punt bevond en gaf toen opdracht voor een koerswijziging die Tahamata, zoals gebruikelijk, herhaalde.

Het was toen 14.07 uur en dat kleine verschil kwam waarschijnlijk door het vooruitzetten van de klok, om in te lopen op het tijdsverschil tussen west en oost.

Aan de schaduwval zag ik de KOALAS langzaam over bakboord de nieuwe koers opdraaien en tuurde weer door mijn prismakijker in de richting van de nieuwe koers. Over bakboord in noordwestelijke richting, zag ik iets dichterbij dan gisteren wéér een groep dolfijnen in dezelfde koersrichting van de KOALAS meezwemmen. Na het mystieke verhaal van Oom Sapulette over kapitein Jonker wat ik met een korreltje zout nam, waren deze dolfijnen toch echt weer aanwezig. "Kijk Ed!" en ik nam even het roer van hem over. Tahamata grijnsde breeduit en riep Matulesy en Wattimena die op hun vaste plek op de voorplecht zaten te praten. "Herman, Frits!... en wees in de richting over bakboord... daar!" Meteen was alles in rep en roep en wilde iedereen het zien. De kijker van Matulesy ging van hand tot hand en kwamen Oom Sapulette en Thomas de brug op. Anton keek en glimlachte daarbij. "Ziet u nou wel captain! Dat is een zéér goed teken!" Hij knikte enige malen, keek mij aan als een wijsgeer en verliet de brug. Moet je dat nou zien. Vrouwen, kinderen en al die jonge kerels stonden te turen en te wijzen, maar na verloop van tijd was de rust weer terug en bleef ik achter met een vraagteken over kapitein Jonker. Als zijn geest ons goed gezind is hoeven wij ons tot Ambon geen zorgen te maken.

Ik trok mijn wenkbrauwen op en zette de verrekijker weg op de richel naast het kompas. Het deed mij toch weer denken aan een noodplan en neem graag het zekere voor het onzekere. Ik had in de commandohut nog een aantekening gezien over het opstellen van een zogenaamd noodplan bij eventueel slecht weer of storm. Tot op heden was alles goed verlopen dank zij het redelijke vaarweer, maar dat kan in de tropen binnen twee uur en soms sneller omslaan in veel regen en wind. Na de koerswijziging was de deining minder en stond mijn blauwe wimpel minder strak te klapperen dan voorheen. Toch kon je nooit weten hoe het weer zou worden en ik keek naar de bijna wolkenloze lucht. Ik liet Tahamata weten dat ik het noodplan ging doornemen en om te kijken naar eventuele schuilplaatsen. Daar pakte ik het schrift met aantekeningen van 'Paatje' bij. In Straat Flores zouden wij te maken krijgen met passaatstromingen vanuit de Indische Oceaan; de zogenaamde 'Zuidoost-Moesson', maar zover was het nog niet. We moeten voorbereid zijn met een noodplan want in zware zee is dat onmogelijk.

Ik maakte een schets waar alle hulp- en stormlijnen gespannen moesten worden, zoals de gang naar wc en kombuis. Ik ging naar de dekberging 8 waar ik tot mijn blijdschap vele bossen dik sisaltouw aantrof en haalde deze te voorschijn. Boven mij aan dek hoorde ik voetstappen die ophielden bij het zware dekluk. Het waren Matulesy en Wattimena. Oom Sapulette en Thomas schenen hen gevolgd te zijn, want ik denk dat ze zich alle vier afvroegen waarom dat dekluk er niet op zat. "Mijn idee is om vangkabels te spannen over het dek, zodat iedereen zich goed kan vasthouden bij veel deining en niet overboord slaat", riep ik naar boven. Ik vertelde hen met mijn schetsje in de hand, wat ik van plan was. Vanavond zouden zij de touwen spannen, zoals ik had aangegeven. "Gooi de touwen eerst in een teil met water!" maar dat hoefde ik niet uit te leggen.

Met het schetsje nog in mijn hand wees ik, “Vanaf de voorplecht een meter hoog over luik 1 en luik 2 tot aan de commandohut en vandaar een splitsing van twee sterke strengen, één voor bakboordzijde en één voor stuurboordzijde. Vervolgens vanaf het achterschip bij de vlaggenmast, eveneens een meter hoog, over luik 4 tot aan de deuren van het HDC.

Daar een splitsing van twee versterkte strengen naar bakboord en naar stuurboord. Die ijzeren relingen kunnen wel wat hebben en maak gevlochten kabels als je denkt dat het nodig is. Er is genoeg touw”, riep ik weer omhoog terwijl ik aanstalten maakte om weer boven te komen. “Verwacht u slecht weer, captain?” vroeg Matulesy. "Op dit moment en ook morgen nog niet, maar ik wil alvast voorzorgsmaatregelen voor iedereen nemen want als het weer omslaat, zijn we te laat!

Hoeveel reddingsvesten zijn er, want ik heb er een paar gezien. Er moet nu geïnventariseerd worden. Een serieuze taak!”

Ik nam hen alle vier mee naar de commandohut, pakte de zeekaart en de gegevens van ‘Paatje’ en wees hen op de mogelijkheid van de passaatstroming in Straat Flores. “De stroming uit de Indische Oceaan perst zich tussen het noordoostelijke schiereiland van Flores en het oostelijk daarvan gelegen eiland Adoenara. Het gevolg is veel deining en afluide wind in noordelijke richting. Als het tegenzit dan wil ik daar klaar voor zijn en met dat element van sterke stromingen krijgen we te maken in Bolingstraat, Alorstraat en Pantarstraat. Het spannen van alle zekerheidslijnen is bedoeld als voorzorg voor onze veiligheid!” Voor iedereen was het duidelijk en werden de bossen touw uitgemeten over het voor- en achterdek. Thomas haalde de grote teil uit de kombuis en een emmer om zeewater te gaan scheppen. Ik maakte nog een checklist: vastzetten jerrycans drinkwater, windvangers uit de patrijspoorten en de patrijspoorten sluiten. Vrouwen en kinderen in het HDC en de wc-gang van vrouwen en kinderen naar dekberging 8 mag niet zonder de begeleiding van Thomas of ‘Zeepoes’ Saherlawan. Alle wapens, bemanning en militairen op bevel benedendeks, voor zover de dienst het toelaat. Stouwen en zekeren is de opdracht en ik gaf ook Oom opdracht voor het veilig stellen van onze keukenvoorraad. Thomas en ‘Zeepoes’ moesten zorgen voor gekookte rijst en droge bijgerechten, zodat er bij erg slecht weer en deining toch een hap eten zou zijn. De bakolie moet terug in een afgesloten blik om glijpartijen te voorkomen en alle keukengereedschappen en bestek moest in een kist. Vanavond na het eten zouden de manschappen beginnen om de veiligheidslijnen te spannen die nu in de teil ondergedompeld lagen.

Matulesy en Wattimena kregen de opdracht om de dekbergingen 10 en 4 nog eens te checken, waar de kisten met munitie en granaten al in het begin van onze tocht opgeslagen en gezeurd waren. De kist met mortiergranaten op de brug moest ook benedendeks worden opgeslagen. Kakisina, Leihitoe en Wattimena maakten direct al aanstalten om de wapen- en munitievoorraden opnieuw te inventariseren en te stapelen. De radiozendapparatuur werd daarbij veilig opgeborgen en checkte Matulesy de verblijven van de KNIL-militairen.

In de commandohut noteerde ik alle genomen noodmaatregelen en ging terug naar de brug waar ik door mijn prismakijker de contouren van Tanjung Batoe Pajoeng zag, die wij om 19.00 uur aan stuurboord zouden passeren.

Het was klef warm en zorgde een afluide wind voor wat verkoeling.

Geroutineerd kwam Thomas de brug op met koffie en nam ik het over van Ed Tahamata. Met mijn buik tegen het stuurwiel draaide ik een strootje en stak hem op. De lucht met hier en daar een wolkje zag er stralend blauw uit. Alle veiligheidsmaatregelen zijn nu bekend. In de oneindigheid van de horizon en waar de lucht het water raakt, tuurde ik in het niets en dacht ik aan deze zondagochtend en hoe die was verlopen:

“Die eenvoudige kerkdienst en daarna de symboliek die er gegeven werd aan meeuwen, duiven en dolfinen, bleven mij door het hoofd spelen. Ook de geschiedenis van kapitein Jonker van Manipa en zijn vrouw. Het verhaal wordt nu als een blauwdruk over deze actie gelegd, omdat er dolfinen op onze koers meezwommen en boven die dolfinen twee duiven en vele meeuwen hadden rondgevlogen? Ik kon het mij toch maar moeilijk voorstellen, maar ik wist uit ervaring dat in de tropen vele van deze mystieke symbolieken voorkwamen, die moeilijk te verklaren zijn. Het was een traditioneel, niet religieus geloof in bovennatuurlijke verschijnselen, die zij vanuit overlevering hadden aangenomen en die heel vroeger in hun cultuur had ingegrepen. In elk land bestaan traditionele geloven, die in de volkscultuur zijn ingeburgerd en vanmiddag heb ik die dolfinen toch wéér gezien. Wat vreemd dat zij mij hierin betrekken, of eigenlijk ook niet, maar ik denk dat ik daar te nuchter voor ben hoewel het misschien ook wel weer een voorteken zou kunnen zijn, dat wij Ambon veilig zullen bereiken. Laten we dat dan maar hopen. Dat kan nooit kwaad...”

Zo stond ik te mijmeren, toen de KOALAS langzaam ietsje meer slagzij over bakboord maakte. Het was 17.15 uur toen we de Hadingbaai aan de westkant voorbij voeren. Ik merkte een sterkere deining op door de afluende wind, die volgens mijn blauwe wimpel uit zuidzuidoostelijke richting kwam. Mijn blauwe wimpel begon als in een razernij, straf te klapperen. Als we straks om ongeveer 19.00 uur Tanjung Batoe Pajoeng zouden passeren zullen we wel in een luwte komen. In de kombuis waren de gebruikelijke voorbereidingen hoorbaar. De geurige baklucht, die ook wel wat door de grote tropentent werd vastgehouden, drong onze neus binnen.

Ik besloot een peiling te doen met mijn cirkelboog op de 4000 meter hoge berg Leweno en de berg Koemarodo die 2600 meter hoog mat (nu duidelijk aan stuurboordzijde te zien) op het oostelijkste schiereiland van Flores.

Ik pakte mijn cirkelboog, legde hem aan stuurboordzijde op de reling van de brug met de nul op de koers vooruit die wij voeren en keek over het luciferhoutje waarbij ik mijn haarspeld verschoof in de richting Goenoeng Leweno. Toen ik lucifer, haarspeld en Leweno op één lijn kreeg, las ik 291° af op mijn cirkelboog. Datzelfde kunstje herhaalde ik bij de Goenoeng Koemarodo en las daar 340° af. Het was 17.45 uur en ik ging met deze gegevens naar de commandohut.

Op de kompasroos van de zeekaart bleek de 291° van de Leweno 124° zuidoost ten oost te zijn en de 340° van de Koemarode was op de zeekaart 62° noordoost ten oost. Ik trok langs mijn parallellinaal de betreffende lijnen over de koerslijn en zowel de plaatsbepaling als de koers klopte heel aardig. Onder deze gegeven omstandigheden was ik er wel happy mee. Ik noteerde alle gegevens in het journaalschrift en na de koers op de kaart nog heel even bestudeerd te hebben ging ik terug naar de brug. ‘Paatje’ kon wel eens groot gelijk hebben met die zuidoost moesson en die verraderlijke passaatstromingen. Ik merkte dat de wind uit zuidoostelijke richting strakker begon aan te trekken, was er meer deining en kwam er bewolking opzetten. Daarover zweeg ik om de anderen vlak voor het eten niet ongerust te maken.

Deel 21

Ontruiming Indië begonnen

Hoewel er geen militaire acties meer waren, vonden er toch geregeld troepenbewegingen plaats door de op gang gekomen repatriëring van Nederlandse onderdelen, verplaatsing van KNIL-eenheden en gebiedsoverdracht aan de troepen van de republiek. In onze compagnie had dat tot gevolg dat collega Colijn het commando over zijn A-peloton moest overdragen aan een sergeant-majoor (van 42 AAT) en commandant werd over een detachement van 85 man afkomstig van 32 AAT. Van de drie AAT-compagnieën op Oost-Java (32, 37 en 42 AAT) was 32 al van voor de eerste politionele actie in Indië. Officieren en kader waren voor een groot gedeelte oorlogsvrijwilligers die al vier á vijf jaar onder de wapenen waren. Deze mensen zouden in december 1949 of januari 1950 demobiliseren. De compagnie zelf zou pas in mei 1950 naar Nederland teruggaan. Tot die tijd was de compagnie dus zonder compagniestaf en kader. Om dit probleem op te lossen heeft men in Batavia besloten 32 AAT maar in twee moten te snijden; twee transportpelotons naar 37 AAT en twee transportpelotons naar 42 AAT, waarmee 32 AAT ophield te bestaan. Luitenant Colijn werd met zijn groep gedetacheerd in de directe omgeving van Malang. Het werd het vliegveld Singosari, ook wel aangeduid met “Schiphol”. Over de mensen (“Ouwe jongens” die door 2,5 jaar tropendienst, waarin twee acties zijn gevoerd, een ‘tikkie’ aan de ruwe kant zijn) en het materieel (Chevrolet loadmasters, 4 x 2, 2,5 ton, synchro-mesh-versnellingsbak, type 1948, aantal gereden km’s gemiddeld 24.000) is Colijn zeer tevreden. Met zijn transportmaterieel staat hij onder meer volledig ter beschikking voor het transport in het rayon Malang. Hij schrijft erover onder meer: “Af en toe brengen we een of ander onderdeel naar de boot. Gisteren, 25 januari 1950, is 4-5 RI uit Malang vertrokken. Wij brachten ze naar de Johan van Oldenbarnevelt. Zo langzamerhand heb ik in Perak al heel wat schepen “afgeduwd”.

Excursie naar Batoe

Hoewel de toestand op Oost-Java nog alles behalve rustig was, begon er toch een zekere ontspanning merkbaar te worden. Zo bleek er zich plotseling de mogelijkheid voor te doen voor een gezamenlijke excursie naar Batoe en de verder oostwaarts gelegen vulkaan Bromo in het Tengger gebergte. Hiervoor was toestemming van de Indonesische autoriteiten nodig en verkregen en een begeleiding van enkele militairen toegezegd. Op zondag 15 januari hebben we met het merendeel van Verzorging Malang de tocht gemaakt, over een door de bergen slingerende weg door het prachtige gebied met een imposante en rijke natuur. Het zwembad in Batoe bleek in alleszins geschikte staat voor een frisse duik en daarvan is dan ook enthousiast gebruik gemaakt.

“Nieuw” in ons gezelschap was sergeant Bosscher die enkele dagen eerder bij Verzorging Malang was geplaatst. Hij kwam de functie overnemen van sergeant Van den Heuvel die enkele dagen later naar Batavia zou vertrekken om daar een nieuwe functie te aanvaarden.

Onderweg in de bergen op weg naar Batoe tijdens de excursie op 15-01-1950

Het zwembad in Batoe

Sergeant Van den Heuvel (rechts) met zijn opvolger

Oorlog in Malang

Nog maar enkele dagen later was Malang weer eens het toneel van een grimmige strijd tussen leden van het KNIL en de TNI. Al vaker waren KNIL-ers en TNI-ers in de stad slaags geraakt. Het boterde niet bepaald tussen de KNIL-militairen en hun vroegere vijanden en er waren vaak maar kleine aanleidingen nodig voor onenigheden die dan weer tot felle vuistgevechten leidden. Net als de KL-militairen mochten ook de KNIL-ers zich alleen maar ongewapend op straat vertonen. Na de overdracht was alleen de TNI gerechtigd wapens te dragen. Het zou echter na verloop van tijd toch tot een fel vuurgevecht tussen beide groepen komen. De aanleiding was -zo werd mij later verteld- dat op zaterdagavond 21 januari tijdens weer eens een onenigheid een TNI-militair het vuur opende op ongewapende KNIL-ers. Dat was -zo gaat het verhaal- voor de KNIL-militairen aanleiding zich ijlings naar hun kazerne te spoeden, de wapenkamers open te breken en zich welbewapend naar de stad te begeven waar zich vervolgens een enorme strijd afspeelde. Er werd over en weer heftig geschoten en gebruik gemaakt van handgranaten. Een groepje van het Verzorgingspeloton waaronder ook ik, dat voor een bezoek aan de bioscoop in de stad was, maakte de strijd (die zich deels voor onze ogen afspeelde op de alun-alun midden in de stad waaraan ook de bioscoop was gelegen) van nabij mee. Ondanks pogingen van de Nederlandse Rayoncommandant (luitenant-kolonel Agasi) om het gevecht te beëindigen, werd de strijd nog lang voortgezet, waarbij aan TNI-zijde tal van doden en veel gewonden vielen. Hoeveel doden er zijn gevallen, is nooit bekend geworden.

Ook verschillende burgers, met name Chinezen die in pakian deftig juist aan het flaneren waren, lagen als lijk op het slagveld. De volgende ochtend was de orde weer hersteld. Kort daarna werd bekend dat het in de bedoeling lag het KNIL te zijner tijd over te plaatsen naar Pasoeroean of Probolinggo.

Opnieuw een overledene

Ditmaal niet door gevechtshandelingen maar door een acute hartstilstand. De compagnie verloor voor de tweede keer een van zijn medewerkers, adjudant Jan Krediet (commandant B-peloton). Jan Krediet liet een echtgenote en twee zonen achter. Hij is op 18 februari op Erebegraafplaats Kembang Kuning in Soerabaja begraven.

Adjudant J. Krediet, commandant B-peloton

Henk van den Berg

Indië
Uit mijn dagboek van toen

Deel 36 en slot

Bij de grote weg aangeland, werden we opnieuw hevig onder vuur genomen. Van schrik lieten de jongens de deur los en doken de kant in om het vuur te beantwoorden. Tijd om me ergens veilig neer te leggen, was er niet. Mijn eerste reflex was om ook proberen weg te komen. Helaas, dat ging niet. Vastgebonden op een deur kon ik niets anders doen dan afwachten. Plotseling begon mijn arm vreselijk pijn te doen. Was ik weer geraakt ? Links en rechts hoorde ik immers de kogels door de lucht zoeven. Of kwam het door de val op de grond of omdat de knevel al enige tijd niet meer was losgedraaid ? Hoe dan ook, ik voelde een walgelijke pijn in mijn arm. Jezus, zou dit voor mij het einde betekenen. Hier, midden op een weg, ergens in een vreemd land. Dat kon toch niet waar zijn ! Met de moed der wanhoop begon ik te vechten tegen het gevoel van flauwvallen. Ik riep naar de jongens, ik riep zo hard ik kon, maar er kwam haast geen geluid uit mijn mond.

Opeens was het schieten afgelopen en kwamen de jongens weer naar mij toe, als door een wonder was er verder niemand gewond geraakt.

Eén van de jongens kwam met een grobak (karbouwenkar) aanzetten om me beter te kunnen transporteren. Gemakkelijker ging dat evenwel niet. De weg lag bezaaid met bomen waar regelmatig de kar overheen getild moest worden. Na verloop van tijd bereikten we een brug in de buurt van kampong Sampan. Om te voorkomen dat we weer in een hinderlaag zouden terechtkomen, werd besloten de brug niet over te gaan, maar in het bedekte terrein te wachten op versterking van de groep Elbertse. Nog maar net had de groep zich in een rondomverdediging geïnstalleerd of Elbertse en zijn mannen kwamen al opdagen. Het geluid van de carriers klonk ons als muziek in de oren. Nu kon er niets meer gebeuren !

Siemens, Karstens en Daut hadden het toch maar gefikst !

Plotseling werd er vanaf de andere kant van de kali weer heftig geschoten. Onder dekking van de carriers met hun Vickers had de groep Elbertse maar enkele minuten nodig het vijandelijk vuur definitief tot zwijgen te brengen.

Nog altijd had ik die walgelijke pijn in mijn rechterarm. Gelukkig was onze hospik met de groep Elbertse meegekomen. Het eerste wat hij me vroeg was of ik veel pijn had en of ik een spuitje wilde hebben. Ik knikte van ja. Nadat hij me een morfine-injectie had gegeven, begon de pijn langzaam weg te trekken. Met de meegekomen ambulancewagen werd ik in sneltreinvaart naar het Militair Hospitaal in Padang gebracht.

Een dag na de operatie. Op de achtergrond korporaal Hammink

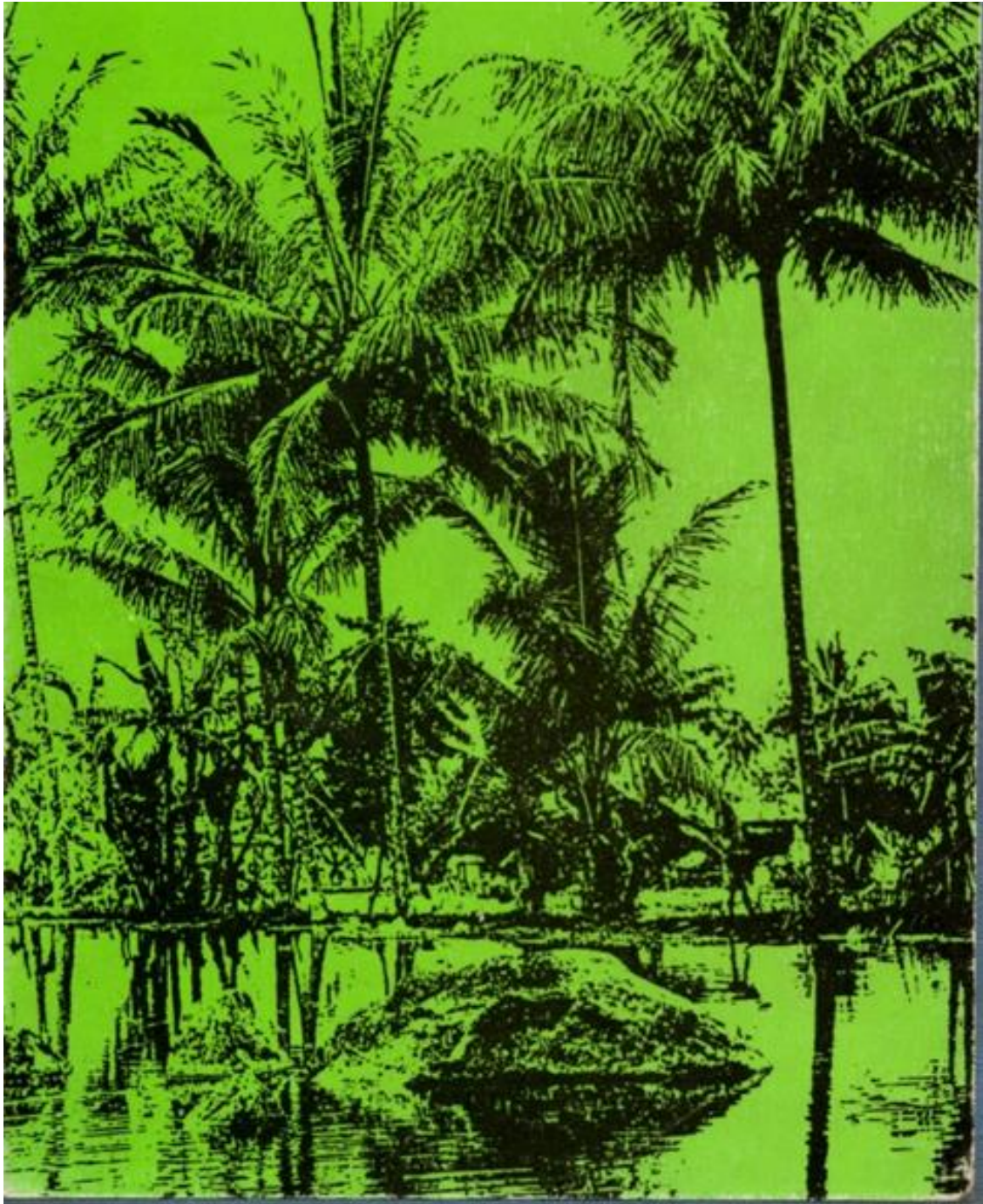
Toen ik op een brancard naar binnen werd gereden en om wat water vroeg, kreeg ik te horen dat ik geen water mocht drinken daar ik direct geopereerd zou worden. Alvorens dat gebeurde, werden me eerst allerlei vragen gesteld. Veel kan ik me daarvan niet meer herinneren. Wel weet ik nog dat er een dokter kwam die me en spuitje gaf. Waarschijnlijk ter voorbereiding op de operatie want ik raakte langzaam buiten bewustzijn. Wat ik nog vagelijk hoorde was het woord 'amputatie'. Ik denk dat men mij misschien iets aan het uitleggen was, maar meer dan dit ene woord is me niet bijgebleven.

In het midden de chirurg, dokter Aalders

Toen ik van de operatie bijkwam, was het eerste waar ik naar keek of mijn arm er nog aanzat. Tot mijn grote opluchting zag ik dat dat het geval was. Dokter Aalders, de chirurg, kreeg ik pas in de gaten toen ik hem hoorde zeggen: “Kerel wat heb jij geluk gehad. Het scheelde maar weinig of we hadden je arm moeten amputeren. Gelukkig hebben we hem kunnen redden. De operatie is geslaagd. Maak je geen zorgen. Alles komt weer goed”. Meer dan ‘dank u wel’ kon ik niet uitbrengen. Met een zucht van verlichting zakte ik weer weg in een diepe slaap.

Henk van Vliet

TERUG NAAR MADOERA (deel 2)

"Wij droegen de Madoerezen over aan Java"

Reorganisaties

Het leger van de Republiek vond zijn oorsprong in het vrijwilligersleger PETA, opgezet tijdens de Japanse overheersing en telde diverse onafhankelijke eenheden van elk 38.000 man sterk. Het kreeg op 25 januari 1946 de naam Tentara Republik Indonesia (TRI) maar vanaf 6 mei 1947 veranderde de naam in Tentara Nasional Indonesia (TNI). Dat was de tegenspeler van het KNIL toen vader in Soerbaja aankwam.

In de overgangsperiode veranderde de naam op 27 september 1949 weer in Angkatan Perang Republik Indonesia Serikat (APRIS) omdat bij de onderhandelingen in Linggardjati was overeengekomen de Verenigde ("serikat") Staten van Indonesia op te richten, waarbinnen de eilanden een zekere soevereiniteit zouden behouden.

Na het vertrek van de Hollanders werd vanuit Djakarta met harde hand een eenheidsstaat gerealiseerd en werd de naam van het leger dientengevolge APRI. De naamswisselingen werden in alle KNIL-documenten doorgevoerd maar de tegenpartij bleef dezelfde (zie: Mars in Historia, nr 1-2004, *"De overgang van KNIL militairen in de dienst van Indonesië"* door Vincent Kramers).

Op 25 juni 1949 kwam de instructie van het Hoofdkwartier van de Legercommandant dat diverse eenheden van het Troepencommando Oost Java werden gereorganiseerd. Zo werd het 1e Veiligheidsbataljon Madoera omgevormd tot het 1e Tirailleur Bataljon Madoera (Mad I) bestaande uit een staf, een stafcompagnie en drie tirailleurcompagnieën, in totaal 1141 militairen met een personenauto (de Dodge), 18 jeeps (weapon-carriers), 1 ambulance, 22 drietonners en 6 motorfietsen. Het bataljon was bewapend met o.a. 1081 Lee Enfield geweren, 51 pistolen, 193 stenguns, 21 brenguns en 9 granaatwerpers.

Een onzekere en onveilige tijd

Als er tijdens een periode van onrust melding werd gemaakt van het optreden van terroristen, ging vader mee met de patrouilles; als bataljonscommandant niet meer met de soldaten, maar hij gaf dan leiding met de telefoon vanuit een commandopost in een nabijgelegen stad. Waar nodig ging hij mee met de troepen om van nabij leiding te geven. Wij herinneren ons nog dat soms, als we opstonden, vader net thuiskwam, druipend van het zweet omdat hij dan te voet met de troepen was meegegaan. Hij spoelde zich af in de "mandi" (bad)kamer en verschoonde zich. Door de lage waterdruk waren er geen douches, wel was er een waterbak, doorlopend uit een waterkraan gevuld, waaruit je met een puts het lichaam afspoelde. Dat gebeurde soms wel drie keer op een dag. In die onzekere tijden werd de bewaking van de omgeving van de tangsi, de alun-alun en ons huis versterkt met een permanente wachtpost.

In onrustige tijden, ook als we al een soldaat op post bij ons huis hadden, liep er een andere KNIL-soldaat met geladen Lee Enfield geweer met ons mee naar school. Hij had geen gezag over ons en volgde ons terwijl wij er al spelend heen gingen. Daar hurkte hij neer met het geweer op schoot en rookte een krètèk (scherpe sigaret van tabak gemengd met kruidnagel en aromatische oliën, die de sigaret deden knetteren, vandaar die naam) en gaf zijn ogen de kost.

De alun-alun tijdens ons bezoek in april 1999

Op de alun-alun was ook een wachttoren gebouwd. In de tropen konden die snel worden opgetrokken van bamboe stammen, vastgemaakt met rotan (bekend van de "rotanstoelen"). Boven stonden daar altijd twee soldaten met een Lee Enfield en die hielden overzicht over de hele omgeving. Nieuwsgierig naar wat ze daar deden, klom ik via de ladder naar boven en mocht van een soldaat een geweer vasthouden. De loop gesteund op de borstwering rond het uitzichtpunt, leerde hij me door het vizier over de korrel te kijken. Onschuldig richtte ik eens het ongeladen wapen op een vrouw die in sarong-kebaja langsliep. Ze keek naar boven en met een gillette van schrik zette ze het op een dribbelpasje, zo snel als haar sarong toeliet. De soldaat leerde me toen nooit een wapen op mensen te richten.

De keren dat vader een meerdaagse inspectiereis in de zwarte Dodge maakte of voor overleg naar Soerabaja moest, had hij altijd een chauffeur die een geladen stengun bij zich had, vader droeg een pistool in een holster aan de riem. Overal op het eiland langs de hoofdweg naar Kalianget waren er bij de stadjes en dorpjes detachementen van het veiligheidsbataljon. Daar lunchte vader dan bij de plaatselijke Nederlandse bestuursambtenaar die daar met zijn echtgenote woonde en met wie hij dan de veiligheidssituatie besprak.

Op zulke reizen over het eiland nam vader wel eens mijn broer Onno mee; mogelijk zag vader in hem de volgende generatie officieren, maar Onno had al besloten zeeman te worden. We mochten samen ook wel eens mee om te kijken naar oefeningen van het veiligheidsbataljon. Dan werd er een heuvel bestormd, na beschieting met mortieren. Breguns ratelden en dat alles was voor mij een grote inspiratie. Toen ik een jaar of zeven was wist ik dat ik ook officier wilde worden, net als vader.

De onderhandelingen met de revolutionaire regering vlotten niet goed en de onrust nam toe, ook op Madoera, waar jonge vrijheidsstrijders die pemoeda's werden genoemd maar door de militairen hier onveranderlijk werden aangeduid als peloppors. Zij pleegden aanslagen op de kleine buitenposten en legden hinderlagen langs de weg die langs de zuidkust van Madoera van west naar oost liep.

Moeder deed graag van tijd tot tijd boodschappen in Soerabaja, zoals andere kleding kopen voor haar snelgroeïende jongens. Zij kreeg dan de Dodge met chauffeur, gewapend met een stengun, mee; ook Onno ging mee om te passen. Op de weg naar de LST-veerpont in Kamal stuitte ze eens op stenen die op de weg lagen. De chauffeur vermoedde meteen een hinderlaag, reed een eindje terug en stapte uit. Hij hoorde geritsel in de bosjes, vuurde met zijn stengun en hoorde geschreeuw. Gebruikmakend van de verwarring reed hij langs de stenen snel weg. Moeder had geen krimp gegeven, ze was zelfs niet plat gaan liggen op de autobank. De oorlog was gewoon weer terug en Onno was haar enige zorg, die ze -als het nodig was- zou bedekken met haar lichaam.

Ingang tangsi (kazerne) tijdens ons bezoek in april 1999

Op een keer passeerden we op weg naar Kamal een situatie die ik nooit zal vergeten. Een jeep was duidelijk overvallen en er lagen dode militairen in een plas bloed op straat. Die beelden zijn in mijn geheugen gegrift, hoewel wij na vier Japanse concentratiekampen gewend waren aan het zien van gewonden en doden. We reden er pijlsnel langs en even verderop, waar we een telefoon wisten, belde vader met de tangsi zodat er patrouilles konden worden uitgezonden. De daders werden eigenlijk nooit gevonden. Ook zagen we een keer enkele lijken van Chinezen in een kali (rivier) drijven; ze waren mogelijk vermoord om van een geldschietter af te komen.

Het was zaak om in deze onrustige tijd nooit enige angst te tonen. Zo herinner ik me dat we in een minder rustige periode toch picknick-tochtjes maakten, maar nu in een jeep met nog een andere jeep erbij met militairen ter begeleiding, de voorruit neergeklapt met daarop een zandzak waarop de poten van een brengun stevig waren neergezet, schietgereed. Op de plek waar we gingen picknicken, gingen de militairen in de rondom verdediging. Sensationeel vond ik die ritjes in de jeep, zittend op de achterbank met Onno. Moeder zat dan met broertje Frank op schoot voorin naast vader die zijn wapen onder handbereik had.

Het leven op Madoera van een overste, bataljonscommandant en militair commandant

Op Madoera aan de oostkust ligt de plaats Bangkalan. Daar was een kazerne met een basisbezetting van KNIL-militairen. Langs de alun-alun (park), in het midden van de lange zijde, hadden we een vrijstaand huis toegewezen gekregen, rechts van ons aan de korte zijde was de tangsi (kazerne). Grote bomen omzoomden de alun-alun en wierpen een schaduw, waarin kappers en saté- en nasi-verkopers hun spullen aan een soepele draagstok meedroegen van de ene beschaduwde plek naar de andere om hun waren aan te bieden.

Ons huis was ruim en geschikt om gasten te ontvangen, die kwamen ook regelmatig bij ons eten. We hadden personeel, dat graag kwam werken voor de zekerheid van inkomen en veiligheid. Een djongos, die het huishouden bestierde met baboes als hulpen in de huishouding voor de was en het eten.

Elke ochtend als vader naar de tangsi was vertrokken, kwam de djongos bij moeder die in haar rotanstoel zat. Hij hurkte naast haar, want de adat schreef voor dat zijn hoofd nooit mocht uitsteken boven dat van de werkgever. Moeder vertelde hoeveel gasten er kwamen of wat ze graag op tafel wilde zetten. Hij rekende dan snel uit hoeveel het voor die dag kostte en kreeg dan een voorschot. Daarmee gingen de baboes naar de pasar om vers eten in te slaan. Soms namen ze een kip of haan mee aan de poten, de kop omlaag hangend. Die mochten aan een touwtje in de bijgebouwen wat in de grond wroeten tot ze met een mes de kop werd afgesneden en het dier letterlijk "als een kip zonder kop" rondfladderde, wat een bizar gezicht was.

Bijgebouwen van ons (voormalige) huis tijdens ons bezoek in april 1999

Vader had een chauffeur die bij ritten ook optrad als beveiliging: een Ambonese soldaat, die zo nodig als lijfwacht optrad en ervoor zorgde dat zijn uniformen elke dag gewassen en gesteven waren en dat het koper en de schoenen gepoetst waren.

Wij voelden ons thuis in de tropen met bedden voorzien van klamboe's (muskietennetten) over een frame, zodat het als een huisje aanvoelde en met een badkamer voorzien van een waterbak waarvan je het water over je heen gooide. In de "spen" (bijkeuken) was een grote ijskast, waar de ijsfabriek elke week lange staven ijs in de bovenste lade legde, die het eten koel hield. Gekookt werd in de bijgebouwen, waar ook de kleding werd gewassen en een deel van het personeel sliep.

Regelmatig had vader gasten te eten, wat in Indië heel gebruikelijk was en ook in lijn was met zijn functies van bataljonscommandant en eilandcommandant. Wij kinderen gingen dan vooreten of aten bij de baboes in de bijgebouwen. Daar werden we ook naar toe gestuurd als we slecht aten want de baboes konden met eindeloos geduld het eten bij ons naar binnen lepelen. Er werd naar de adat van Indische gastvrijheid ruim gekookt: de schalen mochten nooit helemaal leeg zijn en voor elke lege schaal werd weer een volle neergezet. Er bleef dan veel over en wij zagen dan arme dorpelingen in de schemering, buiten de lichtcirkel van de voorgalerij, hurken.

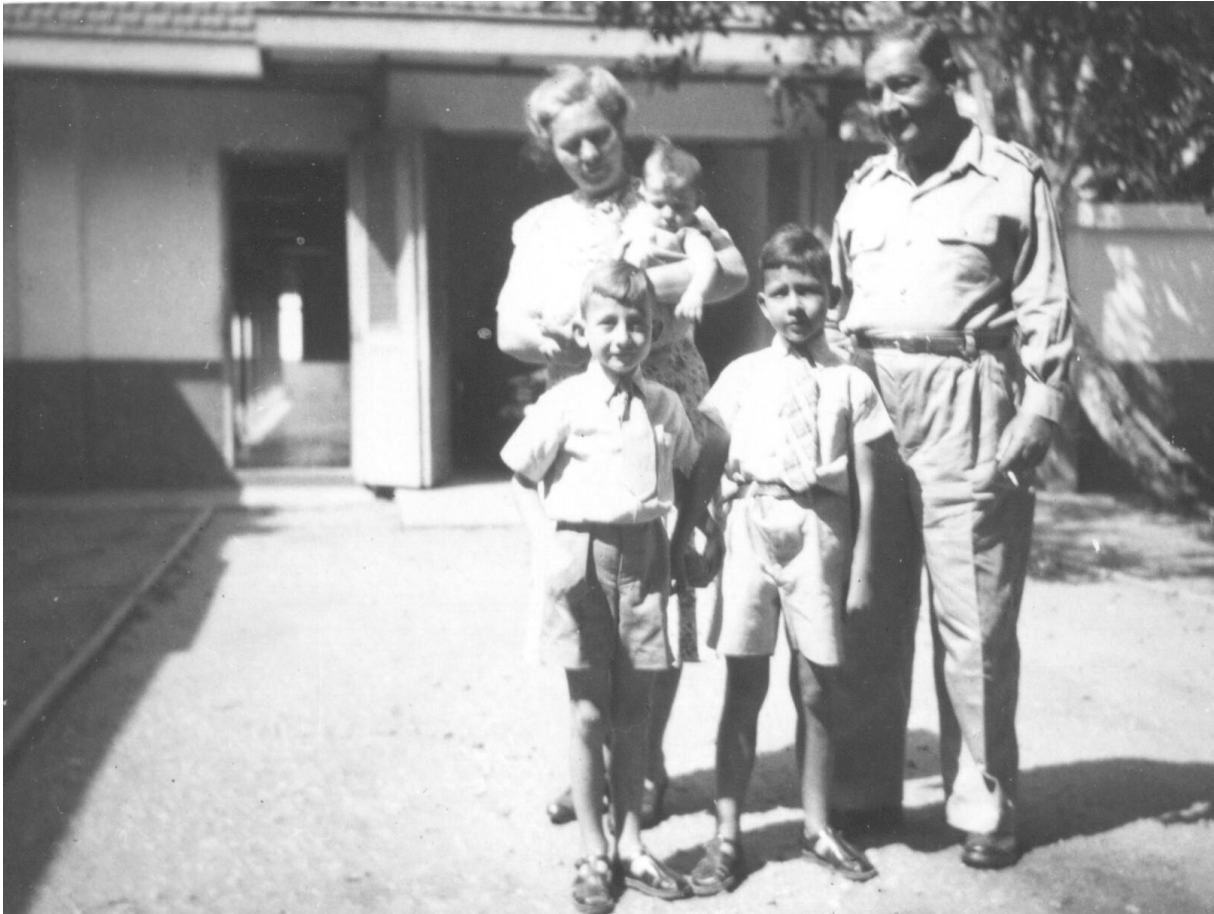
Als de gasten voldoende gegeten hadden en een sigaret of sigaar werd opgestoken, kregen deze hongerige Madoerezen van de baboes in een gevouwen palmblad wat er over was. Als deze mensen vertrokken, maakten ze een sembah (groet met gevouwen handen) naar de voorgalerij.

De alun-alun, het grote park voor ons huis, was elk jaar op de vaste datum het toneel van de "kerapan sapi" (het stierenrennen) waarbij versierde stieren twee aan twee met een juk vastzaten aan wat op een ploeg leek, waarop de jockey stond die de dieren bij de starten bijstuurde. Nog steeds worden die races gehouden. Ook was er elk jaar een Indische kermis met een werptent waar je ringen om de halzen van een groepje ganzen moest werpen, verder nog een spooktent, tentjes met snoep en eten, van alles wat.

Daar op de alun-alun werden ook militaire parades en plechtigheden gehouden waarvan de KNIL-fotodienst opnamen maakte. Vader kwam daar prominent op voor, evenals de Wali Negara (de resident R.A.A. Tjakraningrad) en andere Indische hoogwaardigheidsbekleders en de Nederlandse bestuurder. Een bijzondere plaats daarbij had de plaatsvervangend commandant van vader, kapitein Zijlmans, Ridder MWO4, na de oorlog geridderd vanwege zijn dapperheden in de gevechten tegen de Japanners. Daarbij was soms de Nederlandse troepencommandant in Oost-Java, generaal-majoor J.A. Scheffelaar aanwezig. Vader was ook aanwezig bij de grote parade op 31 augustus 1948 in Soerabaja, hij had toen zijn gezin meegenomen. Wij zagen daar de legercommandant Generaal Spoor, die ons speciaal door vader werd aangeduid.

Op vrijdag 21 oktober 1949 was er een militaire plechtigheid op de alun-alun: twee officieren werden beëdigd. Onderluitenant J. C. van Hall kreeg de eremedaille in goud behorend bij de Orde van Oranje-Nassau opgespeld door overste de Jongh Swemer. De vaandrags J.J. den Hamer en J. Huivenaar werden ook door hem beëdigd. Wali Negara R.A.A. Tjakraningrad, verscheidene departementshoofden en de regenten van Bangkalan, Soemenep en Sampang en hoofd politiezaken waren daarbij ook aanwezig.

We raakten bevriend met verschillende Nederlandse families, KNIL-officieren, zoals bijvoorbeeld majoor Nieuwenhuis, die er met hun gezin woonden. Hij was van 1 januari 1948 tot 18 januari 1949 Commandant 4e Bataljon Garderegiment Jagers. Ook andere officieren en hun gezinnen waren bij ons op bezoek of wij bij hen. De ouders praatten met elkaar en wij speelden met de kinderen. Wat me bij bleef was dat woord dat ik telkens hoorde: "backpay", ook het eerste Engelse woord dat ik leerde. Pas veel later in Holland leerde ik dat dit het streven was van de KNIL-militairen om hun wedde over de oorlogsjaren betaald te krijgen, net zoals de landmacht militairen. Onze regering had echter met de overdracht van het KNIL aan de regering van het jonge Republiek Indonesië niet alleen alle materieel overgedragen maar ook de verantwoordelijkheid voor "backpay", nota bene over de periode voor het ontstaan van de republiek. Dat is dus nooit geschied, hetgeen voor de beroepsofficieren des te schrijnender was omdat hun KMA-collega's wel over de oorlogstijd uitbetaald kregen en voor hen ook de pensioenjaren doortelden.

Ons gezin thuis in Bankalan

Er waren in de beginperiode geen lagere scholen: moeder liet schoolboeken overkomen uit Holland en probeerde ons les te geven. Nu was zij een uitstekende tandarts maar voor lesgeven had ze geen aanleg; ze kon de aandacht van twee bewegelijke avontuurlijke jongetjes niet vasthouden. Er kwam gelukkig een oplossing: Mevrouw Samartini van de familie die aan de andere kant van de klappertuin (kokosplantage) woonde, had een dochtertje Cora van onze leeftijd aan wie ze les gaf. Ze was bereid ook aan ons vier ochtenden in de week les te geven. In rustiger perioden gingen we wel eens picknicken in de natuur langs de weg naar Kamal. In de weekends ging de familie naar leuke strandjes met watervallen en riviertjes. Cora Samartini mocht dan met ons mee. Na schooltijd bleven we vaak nog met haar spelen: ons eerste vriendinnetje, want er waren nauwelijks Hollandse families met kinderen van onze leeftijd.

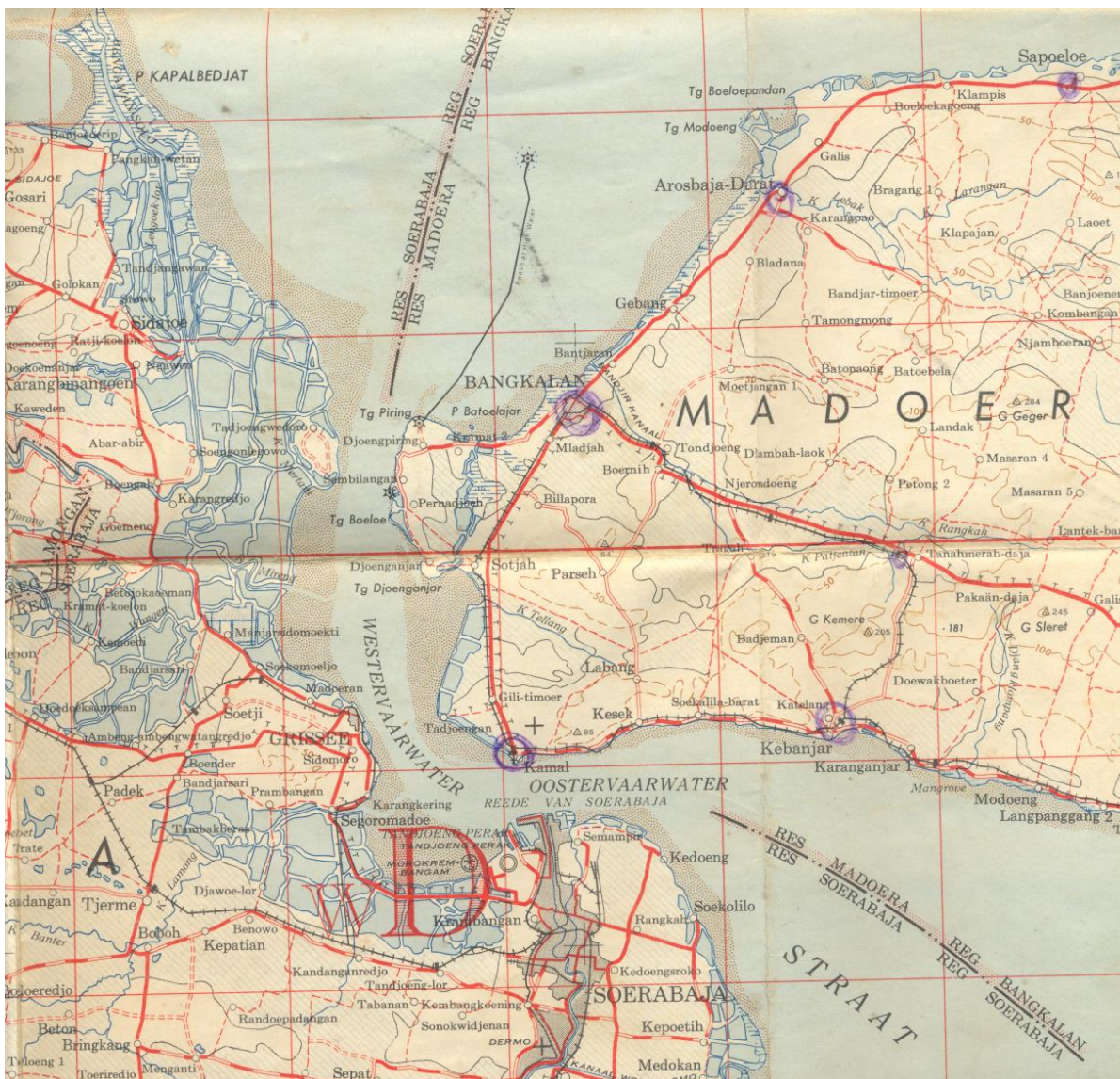
In de loop van 1949 kwam er eindelijk een Hollands-Chinees schooltje, waar we in een klas les kregen. Madoerezen durfden hun kinderen niet naar dat schooltje te sturen, ze waren bang voor represailles van Javaanse nationalisten.

De mogelijkheden voor geneeskundige verzorging waren beperkt. De AAT had niet voldoende transporteenheden op het eiland om de inzet van een hupva (hulp verbandplaats afdeling -te vergelijken met een verbandplaatspeloton- te rechtvaardigen. Er was wel een dokter en er waren zeker ook wat verpleegsters, maar toen Onno zijn onderarm brak tijdens onze spelletjes in een van de leegstaande huizen, moest hij met een gespalkte arm

met de pont naar het militaire hospitaal in Soerabaja, waar de arm gezet werd en in het gips ging. Hij lag op zaal tussen de gewonde Nederlandse militairen voor wie het heel bijzonder was om een Hollands jongetje tussen hen in aan te treffen. Daar zag hij "rode" Rudy, de Gardejager die met zijn collega's eerder naast ons woonde, weer terug maar nu met het hoofd in verband, hij was tijdens een actie gewond geraakt door een granaatscherf.

Na een weekje werd Onno weer door vader opgehaald met de Dodge. Een maand later, na telefonisch overleg met de militaire arts, moesten de ouders zelf het gips openknippen. Moeder had last van galaanvallen en in december 1948 moest ze voor een galblaasoperatie worden opgenomen; destijds een zware ingreep die op Madoera niet mogelijk was. Ze werd overgebracht naar hetzelfde militaire hospitaal in Soerabaja. De familie Samartini zorgde voor Frankje; Onno en Maarten werden, als vader in de tangsi was, door de bedienden verzorgd.

Maarten de Jongh Swemer

Herdenking 2021 in Rengerspark te Leeuwarden

Bij het op 28 september 1993 onthulde monument "De Deadenwacht" in het prachtige Rengerspark (in 1902 geschonken aan de gemeente Leeuwarden door Mr. Wilco Julius van Welderen baron Rengers en zijn echtgenote C.T. Baronesse van Welderen Rengers – Looxma) werden 168 uit Friesland afkomstige militairen op woensdag 25 augustus 2021 herdacht. Zij keerden in de periode 1945-1962 niet terug na hun uitzending in voormalig Nederlands-Indië en Nieuw-Guinea. De weersomstandigheden waren, op een lichte regenbui aan het einde van de ceremonie na, redelijk.

Na de huishoudelijke mededelingen door Lady-Speaker mevrouw T. Stiemsma-Walda, verwelkomde de voorzitter van de Stichting Indië-monument Friesland (de heer drs. R. Sluiter) in zijn openingstoespraak de aanwezige afgevaardigden van de provincie Friesland alsmede bestuurders van meerdere gemeenten uit Friesland en o.a. de vertegenwoordigers van militaire- en burgerinstanties in het bijzonder generaal bd D. Berlijn (oud- Commandant der Strijdkrachten) en de nabestaanden, familie en vrienden van de omgekomen militairen. Ook bedankte hij de heer J. Hoogsteen voor zijn jarenlange inzet als secretaris wiens werk was overgenomen door mevrouw T. Stiemsma-Walda. Hij memoreerde aan de 'kleine herdenking' in 2020, waarbij vanwege de coronacrisis maar enkele personen aanwezig waren.

Hij deelde mee dat op deze dag, om 12.00 uur plaatselijke tijd, op verzoek van de Stichting door de Oorlogsgravenstichting kransen zijn gelegd op de Erevelden in Indonesië en eindigde zijn toespraak "de 168 gevallen Friese Indië-jongens mogen niet vergeten worden, wij moeten doorgaan met herdenken, gedenken en herinneren".

Voor generaal bd D. Berlijn, die was uitgenodigd de herdenkingsrede uit te spreken, was het een beetje thuisgekomen in Leeuwarden. Als officier bij de Koninklijke Luchtmacht was hij in het verleden geplaatst op Vliegbasis Leeuwarden en was hij oud- Commandant der Strijdkrachten. In zijn zeer indrukwekkende rede stond het Koninklijk Nederlands Indisch Leger in het leven van zijn vader en grootvader centraal, de Molukse soldaten daarbij in het bijzonder.

Een strofe uit een declamatie van Pierre Huyskes werd aansluitend voorgelezen door mevrouw T. Stiemsma-Walda.

Na het signaal "Taptoe", een minuut stilte en het spelen van twee coupletten van het Wilhelmus, volgde de krans- en bloemlegging bij het monument door aanwezige familieleden, nabestaanden, overige belangstellenden en diverse overheidsorganisaties, vertegenwoordigers van militaire en oud-militaire organisaties en veteranenverenigingen (waaronder VOMI-Friesland). Scouts van de Scoutinggroep "Burmania" waren weer behulpzaam bij het aandragen van de kransen en bloemstukken. De kranslegging werd afgesloten met een krans van het Bestuur van de Stichting Indië-monument Friesland.

Tot slot van de herdenking werden de aanwezigen voor een defilé langs de bloemenzee voor het monument uitgenodigd, waarbij de commandant van de erewacht (samen met een bestuurslid van de Stichting) het defilé afnam.

De herdenking werd plechtig en stijlvol muzikaal opgeluisterd door het Frysk Seniore Orkest o.l.v. haar dirigent, de heer J. Hoekstra.

De erewacht bestond uit militairen (waarvan er één in ceremonieel tenue bij het monument stond) van 44 Pantserinfanteriebataljon Regiment Infanterie Prins Johan Willem Friso. Dit oudste infanterieregiment van de Koninklijke Landmacht is genoemd naar Prins Johan Willem Friso (een telg uit de familie Oranje-Nassau en stadhouder van Friesland en Groningen) die na het overlijden van zijn oom en stadhouder Koning-Willem III de titel Prins erfde.

Rond 2009 werd besloten de tradities van 1-9 Regiment Infanterie, beter bekend als het “OVW-Bataljon Friesland”, over te nemen. Dit bataljon werd 27 augustus 1945 opgericht en bestond uit vrijwilligers en leden van het Binnenlands Verzet in de provincie Friesland.

Tijdens de 18^e herdenking op 25 augustus 2010 werd door generaal-majoor bd L. Noordzij (als voorzitter van VOMI-Nederland) de 5^e VOMI-Legpenning uitgereikt aan de toenmalige voorzitter van de Stichting (de heer M.F. Koopmans) voor de jarenlange inzet bij de organisatie en de waardige en respectvolle herdenking door Stichting Indië-monument Friesland.

Na afloop was er gelegenheid koffie te drinken in het Verzorgingshuis “De Hofwijck” en om afscheid van elkaar te nemen.

“Het was weer een mooie herdenking meneer” sprak een dame met rollator me toe: “Ik ben in het begin weggelopen, maar halverwege toch weer teruggegaan. Mijn man was twintig toen hij daar sneuvelde”.

Ik beaamde dat en zei: “Inderdaad een plechtige herdenking, twintig jaar is wel heel erg jong.”

In de stromende regen op de terugweg van ruim een uur naar huis, waren mijn gedachten bij “twintig jaar is wel heel erg jong”.

Assen, J. Krikke, VOMI-Binnenland

Herdenking bij Nationaal Indië-monument 1945-1962

Op zaterdag 4 september 2021 vond voor de 34^e keer de herdenking plaats bij het Nationaal Indië- monument in herdenkingspark Hattem in Roermond.

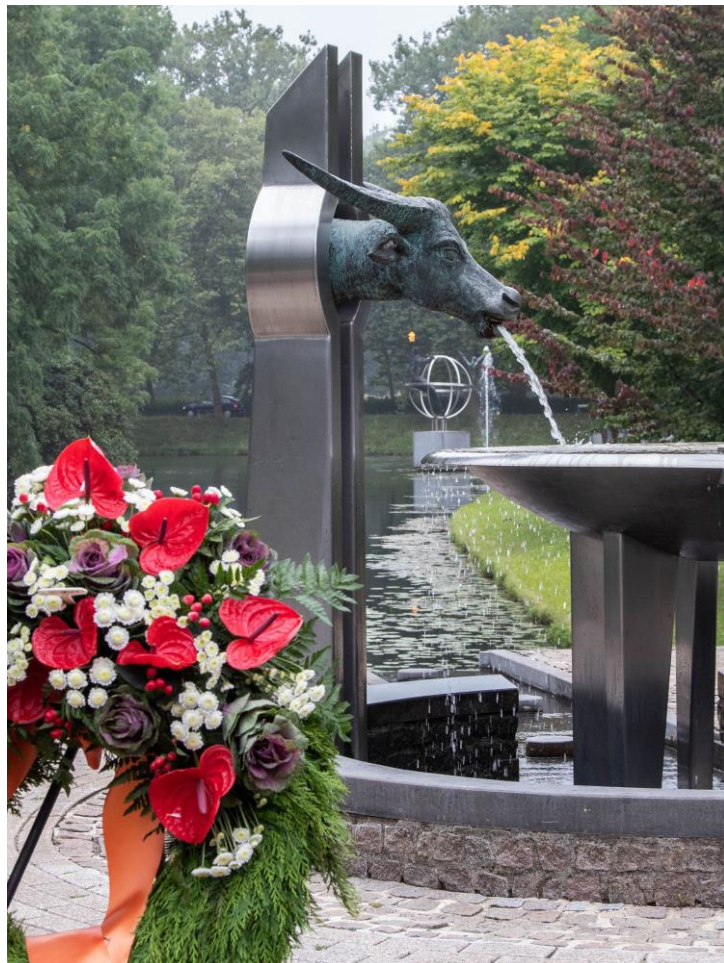
Vanwege de geldende COVID- maatregelen was het herdenkingsterrein, evenals in 2020, niet voor een breed publiek toegankelijk. Wel waren naast 25 gasten 125 Indië- en Nieuw- Guinea veteranen en begeleiders uitgenodigd die getuigen waren van een sobere en ingetogen herdenking waarbij respect en waardering werd betuigd aan slachtoffers, veteranen en nabestaanden.

Voor de niet aanwezige belangstellenden, zond radio- en televisiezender L1 de herdenking *live* uit. Ook is de herdenking terug te zien via *streaming* op de NIM website, de NIM Facebook pagina en de *site* van nieuwsplatform DeltaLimburg. Vorig jaar hebben meer dan 100.000 mensen via deze media de herdenking 2020 *live* gevolgd of later bekeken.

De herdenking werd om 14.00 uur geopend met een welkomstwoord van voorzitter NIM J. Kneepkens. Hij besteedde kort aandacht aan het recente overlijden van 3 (oud) bestuursleden van de Stichting NIM, te weten dhr. Paul Hadewegg-Scheffer, dhr. Hans Cremers en mevr. Betty de Klerk. Daarna volgde het openingsgebed door legeraalmoezenier S. Brouwers. De toespraak werd gehouden door (demissionair) Minister van Defensie A. Bijleveld- Schouten die voor haar mooie woorden met applaus werd bedankt. Veel waardering was er ook voor de declamatie van stadsdichter H. van Bergen die o.a. inging op het lopende dekolonisatie onderzoek en de onrust over de verwachte uitkomsten daarvan bij (Indië) veteranen. Ontroerend was het gedicht dat door een groep scholieren van basisschool Neel werd voorgedragen. Goed dat ook jeugd wordt betrokken bij deze herdenking. Na de *fly-by* en de uitvoering van de Missing- Man formatie door 4x F 16 straaljager van de Koninklijke Luchtmacht, volgde op aangepaste wijze de kransleggingsceremonie. De gezamenlijke krans namens VOMI, BvW, VVNNG en UNV werd gelegd door K. Orsel. De herdenking werd muzikaal begeleid door het Reuvers mannenkoor en de Marinierskapel.

Na afsluiting van de plechtigheid om 15.10 uur was er een nazit in de grote tent naast het Generaal Spoorpaviljoen. Hier kon men onder het genot van een drankje en een Indische maaltijd met de gasten en als veteranen onderling de herdenking evalueren. Ik was bij de herdenking aanwezig als Lid van de Raad van Advies van de Stichting NIM en ik kijk, ondanks alle beperkingen vanwege Corona, terug op een mooie, waardige en respectvolle plechtigheid. Hopelijk kan de 35^e herdenking in 2022 weer worden georganiseerd zonder beperkingen.

Leen Noordzij

Jaarlijkse Indië-herdenking in Vlissingen

Op zaterdag 4 september jl. werden door Marcel Boogaard tijdens de jaarlijkse Indië-herdenking op de Noorderbegraafplaats in Vlissingen bloemen gelegd namens de VOMI.

Bezoek aan Indonesië (deel 3)

De grootse viering van de verjaardag van Siliwangi met defilé en diner betekende nog niet het einde van het formele deel van ons bezoek aan Indonesië.

Op **21 mei** bezocht ik in Bandung de Indonesische Hogere Krijgsschool (Sekolah Staf dan Kommando TNI of SESKO TNI). Ik werd welkom geheten door de Commandant, luitenant-generaal Djaja Suparman en uitgenodigd voor een lunch.

We bespraken o.a. de mogelijkheid van studentenuitwisseling. Wij hebben dat beiden in onze respectieve kanalen doorgeleid maar ik denk dat de bezuinigingen bij de Nederlandse krijgsmacht er debet aan waren dat er, bij mijn weten, geen verdere invulling aan is gegeven. Wij maakten bij de lunch ook kennis met karaoke, het nationale volksvermaak in Indonesië. Mijn gastheer bleek een voortreffelijke zanger die zijn roeping beslist was misgelopen. Onze bijdrage "tulpen uit Amsterdam" verbleekte bij zijn vertolking van Amerikaanse hits uit het verleden.

Na Commandant SESKO (2000-2003) was zijn laatste functie Inspecteur-generaal van de TNI. Op 1 januari 2006 ging hij met pensioen en wellicht heeft hij daarna zijn zangkunst nog gebruikt.

Na de lunch werd ik in de gelegenheid gesteld om een gastcollege te geven over de ervaringen van de Nederlandse krijgsmacht met internationale vredesmissies. De vele vragen uit de zaal gaven aan dat dit onderwerp leefde bij de studenten, misschien ook omdat de TNI op dat moment nog maar weinig ervaring had op dit gebied.

Eind van de middag bezocht ik de cocktailreceptie die speciaal voor mij was georganiseerd door de Nederlandse honorair Consul in Bandung om nader kennis te kunnen maken en te spreken met lokale militaire autoriteiten en veteranen. Boeiend en leerzaam en ook hier was ik weer onder de indruk van de gastvrijheid en hartelijkheid van alle aanwezigen.

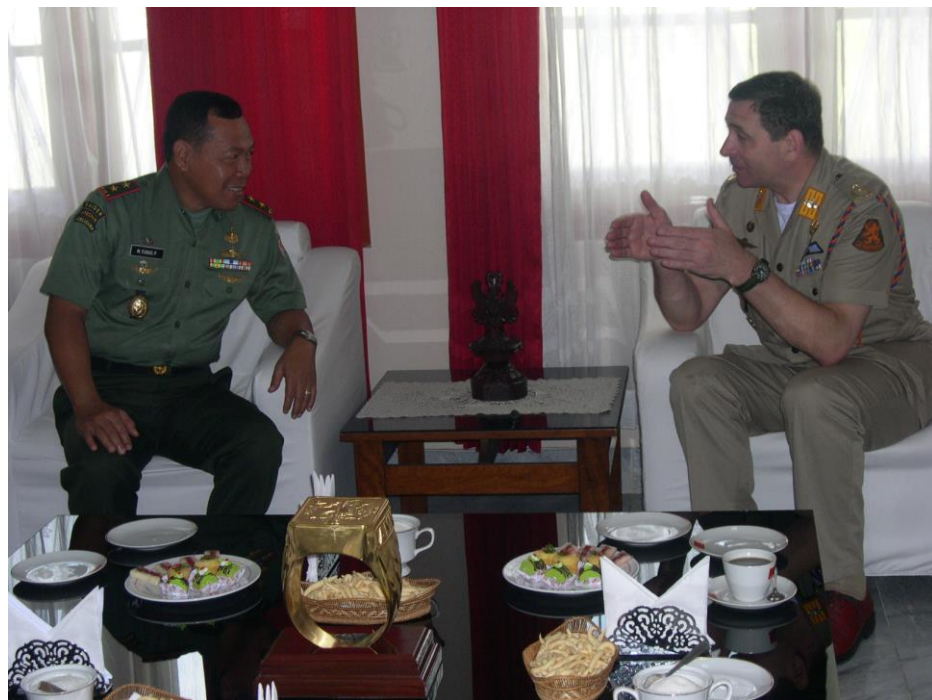
22 mei was reisdag. Het spoornet op Java is lang niet zo dicht als in Nederland maar naar Magelang konden we tot Yogyakarta met de trein en verder over de weg. Zo konden we rustig genieten van het schitterende landschap van Midden en Zuid Java.

We passeerden het station van Tasikmalaya dat Indië veteranen die dit lezen, mogelijk nog herkennen.

Op **23 mei** mocht ik op de Militaire Academie (AKMIL-TNI) in Magelang eenzelfde gastcollege geven als in Bandung. Ook hier eerst een kennismaking en lunch met de gouverneur generaal-majoor M. Yunus Palar SPd en zijn staf.

Op de Academie bleek de belangstelling voor vredesmissies bij de officieren in wording groot.

Het is dan ook niet uit te sluiten dat zij hiermee te maken zullen krijgen in hun verdere militaire carrière, ook al was de focus van de TNI tot dan toe voornamelijk intern Indonesië gericht. Bij het afscheid wachtte nog een verrassing, ik mocht de *spic and span* erewacht inspecteren die speciaal voor mij was aangetreden.

Kom daar op een Nederlandse kazerne nog maar eens om ! Nieuwsgierig hoe het verder is gegaan met mijn collega infanterist, vond ik op internet dat generaal Yunus Palar helaas op 27 augustus 2020 op 69 jarige leeftijd in Bandung is overleden.

Er resteerden nu nog twee formele activiteiten. De eerste was de ontmoeting met lokale militaire autoriteiten en veteranen tijdens een buffet diner in Surabaya op **26 mei**, aangeboden door de Nederlandse honorair Consul, mevrouw Sylvia Pangkey.

Het tweede was de ontmoeting op **27 mei** met Commandant Militair District V – Brawijaya (KODAM V- Brawijaya) in Surabaya, generaal-majoor Sikki. Ik werd uitgebreid gebriefd over organisatie, taken en werkwijzen van de TNI in het algemeen en van de militaire districten in het bijzonder. Daarna bezochten wij het Ereveld Kembang Kuning

en was ik in de gelegenheid om mijn waardering uit te spreken naar het personeel van de Oorlogsgravenstichting dat op nauwgezette, vakkundige wijze dit Ereveld onderhoudt. Dat is wat de omgekomenen verdienen, een goed onderhouden laatste rustplaats waaruit respect en waardering voor hun inzet blijkt.

Aangezien de terugreis pas op 7 juni was gepland, bleef er nog voldoende tijd over om bezienswaardigheden op Java te bezoeken en beter kennis te maken met de *way of life* op dit prachtige eiland. En bezienswaardigheden zijn er genoeg ! Tussen en na de formele activiteiten hebben wij onze tijd dan ook zo goed mogelijk besteed. Maar ondanks een goede planning hebben wij, alleen al vanwege de afstanden, een selectie moeten maken. In willekeurige volgorde neem ik u aan de hand van foto's mee naar enkele interessante plaatsen die wij hebben bezocht.

Het militaire museum in **Ambarawa**, bekend vanwege de interneringskampen op Midden Java, toonde het Indonesische perspectief op de dekolonisatiestrijd 1945-1950.

Op het buitenterrein werd door Nederland achtergelaten of door de TNI buitgemaakt materieel getoond. Misschien herkent de lezer er iets van ?

Natuurlijk mocht voor het historisch besef een bezoek aan **Linggajati** niet ontbreken. Immers hier werd in een villa

medio november 1946 een akkoord uitonderhandeld waarop van Mook en Sjahrir hun stempel hadden gedrukt.

Het akkoord werd op 25 november 1946 in Paleis Rijswijk bij Jakarta getekend en door zowel Nederland als de Republiek (Java, Sumatra, Madura) in maart 1947 geratificeerd.

Helaas was om verschillende redenen het akkoord niet lang van kracht, op 20 juli 1947 werd het door Nederland opgezegd en volgde de eerste politionele actie (operatie Product).

Wordt vervolgd.

Leen Noordzij

Verenigingsnieuws VOMI Drenthe / Groningen

Algemene Ledenvergadering 2021

Na een periode van ongeveer 1,5 jaar stilstand vanwege alle Corona gerelateerde maatregelen kwamen de leden van VOMI Drenthe / Groningen op 21 juli jl. weer bij elkaar voor een Algemene Ledenvergadering. De vergadering werd gehouden in Zalencentrum “De Aanleg” in Deurze. Zo’n 25 personen hadden de reis aanvaard en konden zich na de ontvangst met koffie en gebak uitspreken over het door het bestuur gevoerde beleid in de afgelopen periode.

De ons ontvallen leden werden met een minuut stilte staande herdacht, ook werd de afwezigheid van het Erelid Roelof Grit vermeld vanwege ernstige gezondheidsproblemen. Door de vergadering werd Roelof veel sterkte gewenst in deze moeilijke periode.

Hierna was het tijd voor het jaarverslag en het gevoerde financiële beleid. Beide agendapunten werden door de leden met applaus goedgekeurd. De kascontrolecommissie sprak vervolgens haar waardering uit over de financiële stukken en de keurige manier van boekhouden.

Tussen de bedrijven door verzorgde Vechter van Slooten (95) de muzikale omlijsting. Vervolgens kwam het agendapunt “Stoppen of Doorgaan” aan de orde.

Door het bestuur was met de uitnodiging voor de vergadering ook een enveloppe met een rode en groene kaart verzonden. Groen betekende doorgaan, rood stoppen. Men kon anoniem stemmen door voorafgaande aan de vergadering de rode of groene kaart in een gesloten enveloppe in te leveren. Goossem Boers heeft de enveloppen geopend en de kaarten geteld. Resultaat: 11 groene kaarten en 3 rode kaarten.

Een meerderheid heeft dus te kennen gegeven nog een jaar door te willen gaan en volgend jaar opnieuw te bekijken hoe het er dan voorstaat. Het ledental is nu nog ongeveer 35 leden. Ook de bestuurssamenstelling kwam aan de orde en de vergadering ging akkoord met de volgende bezetting:

Voorzitter/secretaris	Frans van Dreumel
Secretaris	Blijke Hoogenberg
Lid	Goossem Boers

Na een woord van dank aan de medebestuurleden en de kascontrolecommissie sloot de voorzitter de vergadering en was er gelegenheid om onder het genot van een drankje gezellig bijpraten. Na een voortreffelijk diner kon iedereen zeer tevreden huiswaarts keren.

Met dank ook aan onze gastheer (Harry) en gastvrouw (Alie) voor deze zeer geslaagde dag.

Verenigingsnieuws VOMI Zuid-Holland

Algemene Ledenvergadering (ALV)

Op 12 augustus jl. vond in zalencentrum “Hemelsblauw” te Honselersdijk dan eindelijk de al meerdere keren uitgestelde Algemene Ledenvergadering plaats. Door de vergadering moest deze dag een belangrijk besluit worden genomen. Hoelang gaan we als autonome vereniging VOMI Zuid-Holland nog door? Na een opsomming / afweging door de voorzitter van argumenten “voor” en “tegen” doorgaan, was het aan de vergadering om in deze (door middel van een stemming) een besluit te nemen. Unaniem werd door de vergadering (20 stemgerechtigde aanwezige leden) besloten de vereniging VOMI Zuid-Holland **per 31 december 2021 te ontbinden / op te heffen**. Vervolgens werd door de vergadering ingestemd met het advies van het bestuur over de bestemming van het na de vereffening overblijvend batig saldo.

De twintig stemgerechtigde aanwezige leden

Ruim 36 jaar geleden werd de afdeling (gewest) VOMI Zuid-Holland opgericht. Korte tijd daarna werd deze afdeling gesplitst in twee zelfstandige afdelingen (later verenigingen) te weten: VOMI Zuid-Holland Zuid en VOMI Zuid-Holland Noord. Door een sterke terugloop van het ledenaantal van beide verenigingen in het begin van de nieuwe eeuw, besloten beide verenigingen (met instemming van de beide ALV'n) nauwer te gaan samenwerken, dat uiteindelijk zou moeten uitmonden in het samengaan van beide verenigingen en zo te komen tot een nieuwe vereniging VOMI Zuid-Holland. Op 9 november 2010 kon de Akte van Oprichting van de nieuwe vereniging VOMI Zuid-Holland bij de notaris worden ondertekend en werden de leden van beide verenigingen (Zuid en Noord) ondergebracht in de nieuwe vereniging VOMI Zuid-Holland. Op 31 december 2021 wordt de vereniging VOMI Zuid-Holland ontbonden / opgeheven (zie boven).

Afscheid van twee voormalige bestuursleden Rob Degener en Theo van der Vlag

De oudste deelnemer Willem Faber (nr. 230901008) tijdens zijn dankwoord

In vergadering bijeen

Reünie op donderdag 14 oktober 2021

Locatie: Van Ghentkazerne (Johan de Wittzaal), Toepad 120, 3063 NJ Rotterdam.

Vanaf 10.15 uur inloop met koffie / thee en cake

U ontvangt 4 consumptiemunten per persoon

11.00 uur: Aanvang reünie met openingswoord door voorzitter Theo Rump

Gezellig samenzijn met muziek, bar open, Indische maaltijd (13.00 uur), voortzetting samenzijn en verloting

15.30 uur: Einde reünie

Diegenen die zich **nog niet** hebben aangemeld, kunnen dit alsnog doen **vóór 5 oktober a.s.** Aanmelding uitsluitend door middel van het invullen en toezenden van het **Antwoordstrookje (zoals hieronder is geplaatst)** in een voldoende gefrankeerde envelop aan onze secretaris mevr. D.P. van Genderen, Vlaamsestraat 11, 3332 EM Zwijndrecht.

De eigen bijdrage bedraagt voor de **Reünie € 5,00 per persoon**, over te maken op bankrekeningnummer: NL74 INGB 0006 0314 09 t.n.v. VOMI Zuid-Holland (onder vermelding van **Reünie 2021**).

Antwoordstrook

Ja, ik kom naar de reünie op **donderdag 14 oktober 2021**

Naam en voorletters

Telefoonnummer.....

Evt. naam en voorletters partner / begeleider

.....

Ik kom met rollator dan wel rolstoel. JA / NEE (doorhalen wat niet van toepassing is)

Zo ja, dan krijgt u toegang met uw voertuig tot de kazerne.

Kenteken voertuig

U dient zich bij binnenkomst van de kazerne te legitimeren.

Vergeet dus niet een geldig legitimatiebewijs mee te nemen.

In Memoriam

Met grote eerbied en in gepaste vorm brengen wij een laatste Ere-saluut aan:

Naam	Voorl	Woonplaats	Onderdeel
Bruyn-Brama, de Mevr.	H.C.	Wassenaar	
Flikweert,	C.	Nieuwerkerk (Zeeland)	4-3 RI
Graaf, van der	J.Th.	Berlikum	5-4 RI
Haisma-Dorenbos, Mevr.	H.	Damwoude	
Klein,	W.T.	Oudemirdum	LTD
Meulen-Lutjeboer, v.d.Mevr. A.		Wommels	
Nauta,	J.Th.	Grouw	6-1 RI / 403 BI
Quanjel,	M.H.	Geleen	7-2 RI / 433 BI
Smit-Meester, Mevr.	T.	Stiens	
Zadelhoff,	B.J.	St. Annaparochie	42 Esk PAW

*Met ons aller welgemeend medeleven en dat de liefde
en de warmte van uw naasten U de moed en
kracht geven dit zware verlies te dragen.*